

Yrittäjyys virolaisten maahanmuuttajien integroitumisen keinona Pohjanmaalla

Kirsti Melin

Web Reports 80

Siirtolaisuusinstituutti

2014

Siirtolaisuusinstituutti
Eerikinkatu 34
20100 Turku

Internet:
www.siirtolaisuusinstituutti.fi

**YRITTÄJYYS VIROLAISTEN
MAAHANMUUTTAJIEN INTEGROITUMISEN
KEINONA POHJANMAALLA**

KIRSTI MELIN

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE	3
TIIVISTELMÄ	4
ABSTRACT	5
KUVIOT JA TAULUKOT	6
1 JOHDANTO	9
1.1 Yleistä.....	9
1.2 Käytetyt käsitteet.....	10
1.3 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelma.....	11
2 VIROLAINEN YRITYSTOIMINTA SUOMESSA	16
2.1 Virolaisten yritysten profiili Suomessa.....	16
2.2 Virolaisten yritysten ja yrittäjien merkitys Suomessa.....	17
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	19
3.1 Aineiston keruu.....	19
3.2 Käytetyt menetelmät.....	19
3.3 Tutkimuksen luotettavuus.....	21
4 TUTKIMUKSEN EMPIIRISET TULOKSET	23
4.1 Virolaisten maahanmuuttajayritysten ja -yrittäjien profiili.....	23
4.1.1 Virolaiset maahanmuuttajayritykset Pohjanmaalla.....	23
4.1.2 Virolaiset maahanmuuttajayrittäjät Pohjanmaalla.....	26
4.2 Haastatteluaineiston analysointi.....	27
4.2.1 Haastatteluaineiston kuvaus.....	27
4.2.2 Virolaisten maahanmuuttajayrittäjien yrittäjyysaktiivisuus.....	33
4.2.3. Virolaisten maahanmuuttajien kokemukset yrittäjyydestä Suomessa.....	38
4.2.4. Virolaisten maahanmuuttajien toimintatavat yrittäjänä.....	46
4.2.5. Verkostoituminen.....	51
4.2.6. Yrityspalveluiden rooli integroitumisprosessissa.....	52
4.3 Virolaisten maahanmuuttajayrittäjien näkemyksiä yrittäjänä toimimisen eroista Virossa ja Suomessa.....	56
4.4 Yrittämiseen ja sopeutumiseen liittyvien tekijöiden ryhmittely.....	56
4.5 Missä määrin yrittäjyys on edistänyt sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.....	57
5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	59
5.1 Yhteenveto tuloksista.....	59
5.2 Miksi yrittäjä on perustanut yrityksensä Suomeen.....	60
LÄHTEET	63
LIITTEET	66

ESIPUHE

Tämä tutkimus käsittelee virolaisten maahanmuuttajien yrittäjyyttä. Tutkimuskohteena on erityisesti Pohjanmaan alue. Tutkimuksessa luodaan ensin kuva Pohjanmaan alueen virolaisten maahanmuuttajien yrittäjyydestä tilastoaineiston valossa. Lisäksi laadullisen tutkimusosuuden kautta pyritään ymmärtämään syvällisemmin virolaisten maahanmuuttajien yrittäjyyden merkitystä integroitumisen keinona Suomeen sopeuduttaessa. Aihetta on ollut syytä tutkia, koska on todettu, että maahanmuuttajien yrittäjyysaktiivisuus on yleensä suurempaa kuin kantaväestön Suomessa. Virolaisten yrittäjyysaktiivisuus on ollut lähes Viron itsenäistymisestä alkaen myös suurempaa kuin suomalaisten. Yrityskannan säilyminen tulevaisuudessa on Suomessa varsin tärkeä tavoite, koska nykyinen yrittäjäpolvi on jäämässä eläkkeelle. Tärkeätä on myös saada maahanmuuttajat integroitumaan mahdollisimman hyvin ja nopeasti suomalaiseen yhteiskuntaan.

Tämä tutkimus pyrkii tuottamaan oman kontribuutionsa yrittäjyystutkimukseen, maahanmuuttajien yrittäjyyttä koskevaan tutkimukseen ja erityisesti virolaisia maahanmuuttajia koskevaan osaan. Tutkimuksessa pyritään myös lisäämään ymmärrystä yrittäjyyden merkityksestä maahanmuuttajien kotoutumisen keinona.

Pohjanmaan alueella on aikaisemmin tehty maahanmuuttajien yrittäjyyttä koskeva laaja tutkimus (Melin & Melin 2012). Siinä selvisi, että virolaisia maahanmuuttajayrityksiä on Pohjanmaalla toiseksi eniten. Vain ruotsalaisten maahanmuuttajien yrityksiä Pohjanmaalla on vieläkin enemmän. Pohjanmaalla on verrattain runsaasti maahanmuuttajia johtuen Pohjoismaiden läheisyydestä ja lukuisista maahanmuuttajien vastaanottokeskuksista.

Kiitokset Siirtolaisuusinstituutille, joka on julkaissut tutkimuksen. Erityiskiitokset esitän maahanmuuttajayrittäjille, jotka ovat antaneet aikaansa ja suostuneet haastateltaviksi. Heidän haastattelunsa olivat parasta antia tässä tutkimuksessa.

Vaasassa 13.10.2014

Kirsti Melin

Tiivistelmä

Melin, Kirsti (2014). Yrittäjyys virolaisten maahanmuuttajien integroitumisen keinona Pohjanmaalla.

Yrittäjyys elää Suomessa maahanmuuttajien keskuudessa kantaväestöä vahvempana. Maahanmuuttajat mieltävät yrittäjyyden keskimääräistä useammin väylänä yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen riippumattomuuteen ja arvostukseen. Melko suurelle osalle virolaisista maahanmuuttajista yrittäjyys on paras keino kunnollisen elannon hankkimiseksi uudessa kotimaassa ja vieraassa kulttuurissa. Syitä yrittäjyyden kiinnostavuuteen voi olla monia. Jo pelkästään toiseen maahan muutto kertoo henkilön aktiivisuudesta ja riskinottokyvystä, mitä ominaisuuksia myös yrittäjyydessä tarvitaan. Virossa pienyrittäjyys on yleistä ja siihen suhtaudutaan myönteisesti.

Tämä selvitys koostuu kahdesta osasta. Ensimmäinen osa luo saatavissa olevan tilastoaineiston perusteella kuvan siitä, minkälainen profiili Pohjanmaalla olevilla maahanmuuttajayrittäjillä ja yrityksillä on tällä hetkellä. Tutkimuksessa on pääasiassa hyödynnetty vuoden 2011 Patentti- ja rekisterihallituksen tilastoaineistoja. Tämän tutkimuksen toisessa osassa pyritään hakemaan vastausta siihen: Missä määrin yrittäjyys integroi virolaisia maahanmuuttajia suomalaiseen yhteiskuntaan? Tässä osuudessa on haastateltu seitsemää virolaista maahanmuuttajayrittäjää Pohjanmaan maakunnassa. Heidät on valittu tilastoaineiston perusteella harkinnanvaraista otantaa käyttäen. Tutkimustuloksia on analysoitu sisällön analyysillä.

Tilastollisen tarkastelun mukaan virolaisten maahanmuuttajien yrityksiä oli Pohjanmaalla vuoden 2011 lopussa 36 kappaletta. Yrittäjiä oli 49 ja näistä oli naisyrittäjiä 35 % ja miesyrittäjiä 65 %. Naisyrittäjien määrä oli melko suuri. Suurimmat toimialat olivat rakennusala, sosiaali- ja terveysalan palvelut sekä kaupan ala. Suurin osa yrityksistä oli perustettu vuoden 2006 jälkeen.

Haastatelluista viisi maahanmuuttajayrittäjää katsoi, että yrittäjyys oli integroinut heitä suomalaiseen yhteiskuntaan. Yksi vastaaja katsoi, että yrittäjyys ei ollut vaikuttanut integroitumiseen ja yksi vastaajista oli sitä mieltä, että se oli osittain vaikuttanut ja osittain ei.

Integroitumista edistäviksi tekijöiksi yrittäjyyttä ja integroitumista yhdistävässä tarkastelussa nähtiin: maahanmuuttajan hyvä koulutus, ammattitaito ja kielitaito, viranomaisilta ja neuvontapisteistä saatu apu, sekä helppous luoda kontakteja, verkostoitua ja saavuttaa ihmisten luottamus sekä yritystoiminnan onnistuminen.

Avainsanat: virolainen maahanmuuttaja, virolaisten maahanmuuttajien integroituminen, virolaisten maahanmuuttajien yrittäjyys.

Abstract

Melin, Kirsti (2014). Yrittäjyys virolaisten maahanmuuttajien integroitumisen keinona Pohjanmaalla.

The entrepreneurial activity in Finland is higher among immigrants than among Finnish people. Immigrants think more frequently than native Finns that entrepreneurship is a channel to social and economic independence and appreciation. For a part of the immigrant entrepreneurship is the best way to achieve good income in their new homeland and in a foreign culture. There are many reasons behind interest in entrepreneurship. Already immigration to another country tells about the activity and ability to take a risk. These qualities are also needed for entrepreneurship. In Estonia small entrepreneurship is common and the attitudes toward it are positive

This research consists of two parts. Based on statistical data the first part creates a profile of Estonian immigrant entrepreneurs in Pohjanmaa. The Statistics are mainly based on the data of National Board of patents and Registration of Finland at the end of 2011. In the second part of this research I seek answer to the question to what extent the entrepreneurship integrates Estonian immigrants to the Finnish society. For this part seven Estonian immigrant entrepreneurs in Pohjanmaa were interviewed. The data was analyzed to content analysis.

According the statistical data there were 36 companies of the immigrants in Pohjanmaa in 2011. The number of entrepreneurs was 49 and 35 % of them were women. The part of the women was quite big among all entrepreneurs. The greatest business areas were construction, welfare services and trade. Most companies had been established after 2006.

Of the interviewees five persons thought that entrepreneurship had integrated them to the Finnish society. On the opposite one interviewer thought that entrepreneurship had not integrated him to Finnish society. One said that it has partly integrated and partly not.

Factors that favored integration of entrepreneurs to Finnish society were networking, good education, professional and language skills of the immigrants. Advices of authorities, positive attitude and being trusted and success with business.

Keywords: Immigrant from Estonia, integration of Estonian immigrants, entrepreneurship of Estonian immigrants

KUVIOT

Kuvio 1. Yritystoiminta maahanmuuttajien sopeutumisen kentässä	13
Kuvio 2. Maahanmuuttajan yrittäjäksi ryhtymispäätökseen vaikuttavat tekijät	13
Kuvio 3. Virolaiset yritykset päätoimialoittain 2008–2009	16
Kuvio 4. Yrittäjyys on edistänyt sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan	57

TAULUKOT

Taulukko 1. Ulkomaalaisten yrittäjyyden kaksi määritelmää	11
Taulukko 2. Maahanmuuttajan yrittäjäksi ryhtymispäätökseen vaikuttavat tekijät	14
Taulukko 3. Virolaisten yritysten määrät sekä niiden suhde kaikkien yritysten määriin ja muiden maahanmuuttajien yrityksiin Pohjanmaalla	23
Taulukko 4. Virolaisten maahanmuuttajayritysten yritysmuodot Pohjanmaalla	24
Taulukko 5. Virolaisten maahanmuuttajayritysten toimialajako Pohjanmaalla vuonna 2011	25
Taulukko 6. Virolaisten maahanmuuttajayritysten perustamisvuodet	26
Taulukko 7. Haastateltujen virolaisyrittäjien sukupuolijakautuma	27
Taulukko 8. Haastateltujen virolaisten maahanmuuttajayrittäjien ikäjakautuma	28
Taulukko 9. Haastateltujen virolaisten maahanmuuttajayrittäjien siviilisääty	28
Taulukko 10. Haastateltujen virolaisten maahanmuuttajayrittäjien koulutustausta	28
Taulukko 11. Virolaisten maahanmuuttajayrittäjän maassaoloaika	29
Taulukko 12. Haastateltujen virolaisten maahanmuuttajien status	30
Taulukko 13. Virolaisten yrittäjien suomen kielen käyttö	30
Taulukko 14. Haastateltujen virolaisten yrittäjien yritysten sijaintikunnat	31
Taulukko 15. Haastateltujen virolaisten maahanmuuttajien yritysten toimialat	31
Taulukko 16. Haastateltujen virolaisten maahanmuuttajayritysten työntekijöiden määrät	32
Taulukko 17. Haastateltujen virolaisten maahanmuuttajayritysten liikevaihto	32

Taulukko 18. Yritysten perustamissyyt	33
Taulukko 19. Virolaisten maahanmuuttajien yrittäjyys ennen Suomeen tuloa	35
Taulukko 20. Alan valintaan vaikuttaneet tekijät	36
Taulukko 21. Toiminta Suomessa ennen yritystoimintaa	36
Taulukko 22. Haastateltujen arviot omasta kielitaidostaan	37
Taulukko 23. Yritystoiminnan vaikutukset sopeutumiseen suomalaiseen yhteiskuntaan	39
Taulukko 24. Yrittäjä on kokenut vaikeimmaksi yritystoiminnassaan	40
Taulukko 25. Odotettua helpommaksi on koettu	41
Taulukko 26. Miten yritystoiminta on onnistunut?	41
Taulukko 27. Yrittäjien tärkeimmät rahoituslähteet	42
Taulukko 28. Erilaisen toimintaympäristön merkitys	43
Taulukko 29. Rasismi- ja diskriminointikokemukset	43
Taulukko 30. Paikallisten luottamuksen saavuttaminen	44
Taulukko 31 Yrityskontaktien merkitys yritystoiminnalle	44
Taulukko 32. Puutteellisen kielitaidon merkitys	45
Taulukko 33. Työntekijöiden kotimaat	46
Taulukko 34. Asiakaskunnan taustat haastateltujen mukaan	46
Taulukko 35. Tavaroiden tilausmaa	47
Taulukko 36. Virolaisten maahanmuuttajayrittäjien liikeyhteydet entisiin kotimaihin	47
Taulukko 37. Avun saanti yritystoiminnassa	48
Taulukko 38. Päivittäinen työtuntimäärä	48
Taulukko 39. Viikottaisten työpäivien määrä	49
Taulukko 40. Halu kasvattaa yritystä tulevaisuudessa	49
Taulukko 41. Näkemys yrityksen tulevaisuudesta	50
Taulukko 42. Yrittäjän kilpailijat	50
Taulukko 43. Verkostojen luominen yritystoiminnassa	51
Taulukko 44. Yritystoiminnan rahoitus	53
Taulukko 45. Osallistuminen yrittäjyyskoulutukseen	53

Taulukko 46. Starttirahaa saaneet yritykset	54
Taulukko 47. Yrityksen perustamisapu	54
Taulukko 48. Yrityksiä neuvoneet tahot	55
Taulukko 49. Neuvontapisteet, joiden apua ei ole saatu	55

1 Johdanto

1.1 Yleistä

Maahanmuuttajien yrittäjyyttä on aikaisemmissa tutkimuksissa käsitelty joko makrotason ilmiönä tai mikrotasolla yksilölähtöisesti. Maahanmuuttajien yrittäjyydestä tehdyissä tutkimuksissa on tarkasteltu muun muassa maahanmuuttajien yrittäjyyttä edistäviä valtioiden toimenpiteitä, maahanmuuttajien yrittäjyyden ominaisuuksia ja piirteitä sekä maahanmuuttajien yrittäjyyteen yksilötasolla johtaneita syitä. Myös vertailevaa tutkimusta on tehty. Maahanmuuttajien yrittäjyyttä on verrattu muun muassa eri maiden muihin yrityksiin pääomien ja resurssien sekä toimintatapojen suhteen. (Jumpponen, Ikävalko & Karandassov 2009; Härkin 2009; Hyrsky & Ali 1996) Suomessa on maahanmuuttajia koskevaa tutkimusta tehty erityisesti Helsingin ja Turun seuduilla. Joitakin koko Suomea koskevia tutkimuksia on myös olemassa. Lisäksi on tarkasteltu muutamista maista tulleiden maahanmuuttajien yrittäjyyttä (Wahlbäck 2005).

Runsas vuosi sitten valmistui melko laaja maahanmuuttajien yrittäjyyttä Pohjanmaalla kartoittava tutkimus (Melin & Melin 2012). Sen mukaan Pohjanmaalla oli ylivoimaisesti eniten Ruotsista tulleita yrittäjiä. Toiseksi suurimpana ryhmänä tulivat virolaiset yrittäjät. Virolaisten yrittäjien joukkoa haluttiin tutkia tarkemmin ja valita heistä vähän suurempi ryhmä haastattelujen kohteeksi. Virolaisten yrittäjien määrät ovat Suomessa ja myös Pohjanmaalla kasvaneet voimakkaasti viimeisten vuosien aikana. Samaan aikaan suuri joukko suomalaisia yrittäjiä on siirtänyt yrityksensä Viroon. Ilmiö on siten mielenkiintoinen tutkimuskohde.

Maahanmuuttajien yrityksillä on todettu olevan vaikutuksia eri maiden kansantalouksiin valtakunnallisesti ja alueellisesti sekä lisäksi eri toimialoihin eri maissa. Maahanmuuttajien yrittäjyys edistää vähemmistöjen työllistymistä, parantaa taloudellisia oloja ja sopeuttaa vähemmistöjä muuhun yhteiskuntaan eri maissa. Tutkimukset osoittavat siten, että toimiva etnisten vähemmistöjen yrityskehitys on eri maiden kannalta varsin toivottava. (Jumpponen, Ikävalko & Karandassov 2009; Härkin 2009) Virolaisten maahanmuuttajien yrityksiä on viime vuosina syntynyt runsaasti ja yritysten määrä on kasvanut kaikkein eniten eri maahanmuuttajaryhmiin verrattuna.

Maahanmuuttaja voi olla pakolainen, turvapaikanhakija, työperäinen muuttaja, bisnesmuuttaja, opiskelija tai avioliiton kautta maahan tullut. Virolaiset maahanmuuttajat eivät ole pakolaisia tai turvapaikanhakijoita, vaan työperäisiä tai businessmuuttajia, avioliiton kautta maahan tulleita tai opiskelijoita.

Suomessa asui vuoden 2012 lopussa 195 511 ulkomaalaista. Se oli 3,6 prosenttia koko väestöstä. Ulkomaalaisten nettomuutto oli 2012 17 000 henkilöä. Eniten Suomessa oli venäläisiä (noin 70 899), toisena tulivat virolaiset (noin 36 036). Seuraavaksi suurimmat ryhmät ovat somalit (14 672) ja irakilaiset (10 795). (Tilastokeskus, Väestötilasto 2012)

Yrittäjyys elää Suomessa maahanmuuttajien keskuudessa kantaväestöä vahvempana. Vuonna 2009 kaikista yrittäjävetoisista yrityksistä ulkomaalaistaustaisia oli neljä prosenttia, kun ulkomaalaisia oli väestöstä samaan aikaan noin kolme prosenttia.

Tutkimusten mukaan maahanmuuttajat mieltävät yrittäjyyden keskimääräistä useammin - liike-taloudellisten motiivien ohella - väylänä yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen riippumattomuuteen ja arvostukseen (Härklin 2009). Osalle maahanmuuttajista yrittäjyys mahdollistaa parem-

mat tulot kuin palkkatyö, jolloin yrittäjyys on paras keino kunnollisen elannon hankkimiseksi uudessa kotimaassa ja vieraassa kulttuurissa.

Suomeen tulleiden maahanmuuttajien keskuudessa on myös niin sanottuja pakkoyrittäjiä, jotka ovat päätyneet yrittäjän ammattiuuralle työttömyyden tai työttömyysuhan edessä. Pakkoyrittäjyys tulee ainoaksi vaihtoehdoksi silloin, jos lähtömaassa hankittua koulutusta ei tunnusteta tulo- maassa tai jos puutteellinen kielitaito tai työnantajien ennakkoluulot ovat kunnollisen työpaikan saannin esteinä. (Härkin 2009) Vain pieni osa yrittäjän uralle päätyneistä maahanmuuttajista on ollut työttömänä. Lisäksi haastattelututkimuksissa monet maahanmuuttajayrittäjät ovat todenneet, että he ovat varsin tyytyväisiä tekemiinsä uravalintoihin, eivätkä enää edes haikaile palkkatyöhön. (Lith 2006a)

Syitä yrittäjyyden kiinnostavuuteen voi olla monia. Jo pelkästään toiseen maahan muutto kertoo henkilön aktiivisuudesta ja riskinottokyvystä, joita ominaisuuksia myös yrittäjyydessä tarvitaan. Virossa yrittäjyyteen suhtaudutaan myönteisesti ja Suomessa on Vieroon verrattuna laajemmat markkinat (Melin 2001).

1.2 Käytetyt käsitteet

Maahanmuuttaja -käsitettä käytetään yleensä henkilöstä, joka on syntynyt ulkomailla. Tällöin voidaan puhua myös ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajasta. Toisen sukupolven maahanmuuttajalla tarkoitetaan henkilöä, jonka vanhemmista ainakin toinen on maahanmuuttaja. Usein maahanmuuttajuus määritellään myös muiden tekijöiden kuin syntyperän perusteella. Näitä voivat olla kieli tai kansalaisuus. Ulkomaalaisia tulee Suomeen perhesyiden vuoksi, paluumuuttajina, turvapaikan hakijoina, pakolaisina tai työn takia. (Väänänen et al. 2009) Tässä tutkimuksessa tarkastellaan virolaisia maahanmuuttajia. He ovat tulleet Suomeen pääosin työn, opiskelun tai perhesyiden vuoksi.

Maahanmuuttajien harjoittamaan yritystoimintaan viitataan tutkimuksissa yleensä sekä käsitteillä maahanmuuttajayrittäjyys (immigrant entrepreneurship) että etninen yrittäjyys (ethnic entrepreneurship). Monesti nämä kaksi käsitettä ymmärretään synonyymeiksi. Joissakin tutkimuksissa on kuitenkin tehty ero näitten välille aikaulottuvuuden tai resurssien hyödyntämisen näkökulmasta. (Lith 2006a)

Aikaprospektiivistä katsottuna Suomessa ei ole vielä kovin paljon toisen polven siirtolaisia, joten virolaisten yrittäjyys on meillä lähinnä ensimmäisen, maahan muuttaneen sukupolven yrittäjyyttä. Se voi toki muuttua ajan myötä etniseksi yrittäjyydeksi. Voimavarojen hyödyntämisen näkökulmasta tarkasteltuna maahanmuuttajien yrittäjyys ymmärretään kenen tahansa ulkomalaisen harjoittamana liiketoimintana ja etninen yrittäjyys etnistä taustaa hyödyntävänä yritystoimintana. (Lith 2006a; Joronen & Ali 2000; Lähdesmäki & Savela 2006)

Taulukko 1. Ulkomaalaisten yrittäjyyden kaksi määritelmää.

Määrittelytapa	Maahanmuuttajien yrittäjyys	Etninen yrittäjyys
Aikaperspektiivin mukaan	Maahan muuttaneen sukupolven yritystoiminta	Toisen ja sitä seuraavien sukupolvien yritystoiminta
Voimavarojen hyödyntäminen	Kenen tahansa ulkomaalaisen yritystoiminta	Etnistä taustaa hyödyntävä yritystoiminta

(Lith 2006b)

Makrotason tarkastelussa pyritään selvittämään erityisesti sitä, miksi tietyt etniset ryhmät päätyvät toisia useammin yrittäjiksi. Virolaisia maahanmuuttajia on tullut runsaasti Suomeen. Virolaisten maahanmuuttajien yrittäjyys on myös kasvanut viime vuosina Suomessa kaikkein nopeimmin verrattuna muihin maahanmuuttajaryhmiin.

Tässä tutkimuksessa maahanmuuttajayrittäjyyden ja etnisen yrittäjyyden välillä ei tehdä eroa. Tutkimuksessa tarkastellaan maahan muuttaneiden henkilöiden harjoittamaa yritystoimintaa, joka voi viitata kumpaankin edellisistä ilmiöistä. Useimmat Suomessa toimivista virolaisten maahanmuuttajien yrityksistä ovat ensimmäisen polven maahanmuuttajien perustamia.

Virallisissa rekistereissä tilastoidaan kolme henkilön maahanmuuttajuudesta kertovaa ominaisuutta: kansallisuus, äidinkieli ja syntymämaa. Tässä tutkimuksessa maahanmuuttajuus on huomioitu kansallisuuden mukaisesti. Perustana on käytetty Patentti- ja rekisterihallituksen yritysrekisteriä, missä yritysten omistajat ja yritystoiminnan harjoittajat on tilastoitu kansallisuuksien mukaan (Patentti- ja rekisterihallitus, yritysrekisteri 2011).

Maahanmuuttajien integroituminen yhteiskuntaan tarkoittaa heidän sopeutumistaan yhteiskuntaan siten, että heillä on tasa-arvoiset lähtökohdat suhteessa valtaväestöön ja mahdollisuus ainakin jossain määrin ylläpitää omaa kieltään ja kulttuuriaan (Ekholm 1999). Tämä on luonteeltaan prosessi, jossa maahanmuuttajat vähitellen vakiinnuttavat asemansa yhteiskunnan virallisissa ja epävirallisissa instituutioissa ja verkostoissa. Laissa on käytetty termiä kotoutuminen ja viranomaisten kotoutumista edistävistä toimenpiteistä on käytetty termiä kotouttaminen. (Laki kotouttamistoiminnasta 493/1999) Tässä tutkimuksessa käytetään Ekholmin tapaan termiä integroituminen, kun tarkastellaan erityisesti virolaisten maahanmuuttajien integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

1.3 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelma

Maahanmuuttajayrittäjyyden edistämistä perustellaan tavallisesti taloudellisilla ja yhteiskunnallisilla syillä. Taloudellinen perustelu liittyy kansainvälisten tutkimusten vahvistamaan käsitykseen maahanmuuton positiivisista kansantaloudellisista vaikutuksista. Toisaalta maahanmuuttajien yrittäjyyden edistämistoimet nähdään myös maahanmuuttajia yhteiskuntaan integroiviksi toimiksi. Pohjoismainen hyvinvointivaltio on rakennettu siten, että sen jäsenet in-

tegroituvat yhteiskuntaan sen keskeisten instituutioiden kautta. Suomessa maahanmuuttajien integraation on ajateltu tapahtuvan ensisijaisesti työn ja koulutuksen kautta. (Perhoniemi & Jasinskaja-Lahti 2006)

Väestön ikärakenteen muutoksen vuoksi viime aikoina julkisessa keskustelussa on ollut esillä erityisesti taloudellinen perustelu. Maahanmuuton kokonaistaloudellisia vaikutuksia ei ole kuitenkaan Suomessa vielä laajalti tutkittu, eikä niitä voida arvioidakaan kovin tarkasti. Maahanmuuton yhteiskunnalle aiheuttamat yleiset nettokustannukset ja -hyödyt riippuvat lukuisista muuttajista, kuten maahanmuuttajien ikä- ja koulutusrakenteesta, työmarkkinoiden toivuudesta, maahanmuuton pysyvyydestä sekä perheiden osallisuudesta muuttoon. Esimerkiksi ennen maahan tuloa suoritettu ammatillinen tai korkeakoulutason tutkinto on huomattava hyöty vastaanottavalle yhteiskunnalle. (Ehdotus maahanmuuttopoliittiseksi ohjelmaksi 2006)

Alustavia laskelmia maahanmuuton kustannuksista ja hyödyistä on tehty Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen ja työministeriön toimesta 2005. Työministeriön tutkimuksen aiheena olivat 1990-luvulla Suomeen muuttaneiden maahanmuuttajien osallistuminen työmarkkinoille sekä heidän maksamansa välittömät verot ja saamansa tulonsiirrot. Tutkimuksen päätulos oli, että maahanmuuttajien työllistymisen todennäköisyys kasvaa voimakkaasti Suomessa asutun ajan kuluessa. Erityisesti lähialueilta esimerkiksi Virosta tulleet maahanmuuttajat kiinnittyvät yleensä nopeasti työmarkkinoille. Niinpä muut kuin humanitaarisista syistä Suomeen tulleet maahanmuuttajat maksavat välittömiä veroja enemmän kuin mitä saavat suorita tulonsiirtoja jo kuuden maassaolovuoden jälkeen ellei nopeamminkin kulloistenkin suhdanteiden mukaan. (Ehdotus maahanmuuttopoliittiseksi ohjelmaksi 2006) Työministeriön arvio on linjassa kansainvälisten tutkimusten kanssa: pitkällä ajanjaksolla maahanmuutto keskimäärin hyödyttää vastaanotettavaa yhteiskuntaa, ja sillä on myönteisiä taloudellisia vaikutuksia.

Maahanmuuttajien yritystoiminnan tukemisen perustelu liittyy myös maahanmuuttajien integraatioon. Yritystoiminnassa menestymisen taustalla olevat tekijät ovat paljolti samoja, jotka edesauttavat maahanmuuttajien yleistä hyvinvointia ja henkistä sopeutumista. Perhoniemen ja Jasinskaja-Lahden (2006) mukaan Suomessa asuvien maahanmuuttajien hyvinvointia edistäviä tekijöitä olivat työllistyminen, hyvä suomen kielen taito, Suomen asenneilmapiirin kokeminen myönteisenä, laajat ja tiiviit sosiaaliset verkostot, hyvä sosiaalinen tuki ja taloudellinen hyvinvointi. Sen sijaan työttömyys, heikko suomen kielen taito, syrjäntäkokemukset, sosiaalinen eristäytyneisyys ja taloudelliset huolet vaikeuttivat maahanmuuttajien henkistä sopeutumista. Taloudellinen tilanne heijastui myös maahanmuuttajien yleiseen terveydentilaan. Kielitaidon ja työllistymisen merkitys henkisen sopeutumisen edistäjinä kasvoi oleskeluajan kuluessa. Virolaiset maahanmuuttajat ovat työllistyneet tänne hyvin ja oppivat nopeasti suomen kielen, joten heidän hyvinvointinsa pitäisi olla korkealla.

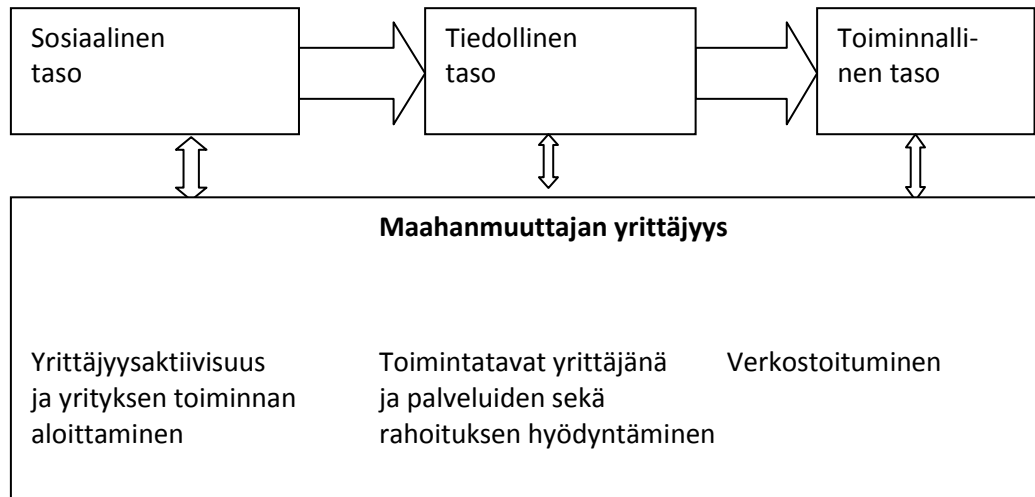
Yritystoiminta on nähty tehdyissä selvityksissä varsin tehokkaana integraation väylänä, sillä yritystoiminnassa menestyminen edellyttää maahanmuuttajilta aktiivista perehtymistä vastaanottavan maan olosuhteisiin ja oman toimintansa sopeuttamista niihin. Toisaalta yrittäjyys tarjoaa mahdollisuuksia vaikuttaa vastaanottavaan yhteiskuntaan tuomalla siihen uusia toimintatapoja ja tuotteita. (Joronen 2005)

Maahanmuuttajien sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan on pyritty vauhdittamaan myös lainsäädännön kautta. Laissa kotouttamistoiminnasta (493/1999) on määritelty kolme tavoitetasoa: *sosiaalinen, tiedollinen ja toiminnallinen taso*. Sosiaalisen tason toiminnan tavoitteena on maahanmuuttajan psykososiaalisen toiminnan vahvistaminen, joka mahdollistaa vertaisryhmien muodostamisen ja sosiaalisten verkostojen luomisen. Tiedolliseen tasoon liittyy kielitaidon kehittäminen ja yhteiskunnallinen osallistuminen. Toiminnallinen taso pitää sisällään muun muassa harrastus- ja virkistystoiminnan.

Kun maahanmuuttaja käynnistää yritystoimintaa se on myös merkki toiminnallisen tason saavuttamisesta, yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja verkostojen luomisesta. Yrityksen

perustamisvaiheessa edellytetään jo melko hyvää kielitaitoa, jos yritystoiminnassa halutaan palvella valtaväestöäkin. Yritystoiminta näyttäisi kattavan ainakin osan näistä kaikista tavoitteista ja siten se vaikuttaisi olevan hyvä keino sopeuttamisen kannalta. Asian empiirinen tutkiminen osoittaa kuitenkin tarkemmin tavoitteiden toteutumisen.

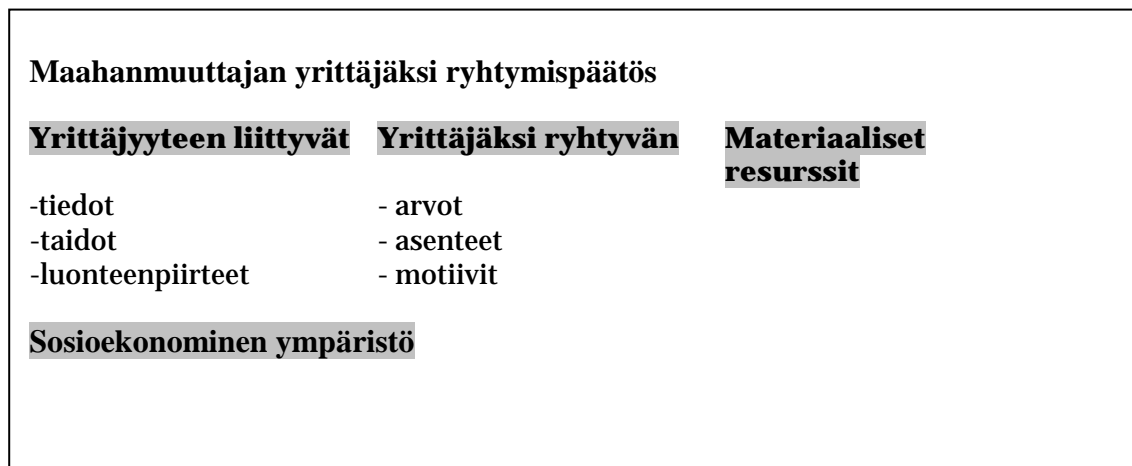
Tilannetta voidaan havainnollistaa seuraavalla kuviolla.

Kuvio 1. Yritystoiminta maahanmuuttajien sopeutumisen kentässä.

Maahanmuuttajayrittäjäksi ryhtyminen

Maahanmuuttajan yrittäjäksi ryhtymispäätökseen vaikuttavat useat tekijät. Tekijäryhmät siinänsä ovat pitkälti samoja, jotka vaikuttavat yleensäkin yrittäjäksi ryhtymispäätökseen. Tekijöiden sisältö kuitenkin poikkeaa usein maahanmuuttajayrittäjien kohdalla muiden yrittäjäksi ryhtyvien vastaavista. Tekijät voidaan ryhmitellä seuraavasti:

Kuvio 2. Maahanmuuttajan yrittäjäksi ryhtymispäätökseen vaikuttavat tekijät. (Hyrsky 1998 sekä Lähdesmäki & Savela 2006: kuvioita mukaellen)

Yrittäjäksi ryhtymispäätökseen vaikuttavia tekijöitä analysoidaan maahanmuuttajayrittäjien osalta tarkemmin seuraavassa:

Taulukko 2. Maahanmuuttajayrittäjän yrittäjäksi ryhtymispäätökseen vaikuttavat tekijät.

<i>Yrittäjyyteen liittyvät tekijät:</i>
Tiedot: + Monella maahanmuuttajayrittäjällä saattaa olla kohtuulliset tiedot yrittämisestä yleensä. -Tiedot suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta ovat useimmilla puutteelliset.
Taidot: +Yrittäjäksi aikovan ammattitaito voi olla melko hyvä. - Kielitaito on usein puutteellinen.
Luonteenpiirteet: +Yrittäjillä on usein luovuutta ja riskinottoa, mitä todistaa jo muutto vierasmaahan. -On epävarmaa, onko yrittäjäksi ryhtyvällä tarpeeksi pitkäjänteisyyttä ja proaktiivisuutta.
<i>Yrittäjäksi ryhtyvän:</i>
Arvot ja asenteet: +Yleensä maahanmuuttajat arvostavat yrittäjyyttä ja asennoituvat siihen positii-visesti
Motiivit: +Motiivina yrittäjyyteen nähdään mahdollisuus työllistymiseen ja leivän ansaitsemiseen.
<i>Materiaaliset resurssit:</i>
-Maahanmuuttajayrittäjillä saattaa olla heikohkot taloudelliset resurssit ja vaikeus saada taloudellista tukea perustamisvaiheessa Suomesta.
<i>Sosioekonominen ympäristö:</i>
+ Lähiympäristön (perhe, suku) apua ja tukea on helposti saatavissa. -Vieras ympäristö erilaisine riskeineen voi vaikeuttaa sopeutumista.

Kun virolaisten maahanmuuttajien määrä Pohjanmaan alueella näyttää kasvavan vuosittain, on tarpeen selvittää **ensi vaiheessa sitä, minkälaisia ovat maahanmuuttajien yritystoiminnan piirteet.** Tämän perusteella luodaan Pohjanmaan virolaisille maahanmuuttajayrityksille profiili. Selvitystyö tapahtuu lähinnä tilastoaineistojen perusteella. Jos olemassa olevat tilastoaineistot eivät anna tarpeeksi selkeää kuvaa asiasta, tulee olla yhteydessä kunkin alueen elinkeinotoimen viranomaisiin, jotta taustaselvitys saadaan tarkennettua.

Tutkimuksen **toisessa vaiheessa** paneudutaan maahanmuuttajien yrittäjyyteen syvällisemmin. Tässä yhteydessä maahanmuuttajia koskevan laadullisen tutkimuksen tavoitteena on selvittää, **miten yritystoiminta on integroinut virolaisia maahanmuuttajia suomalaiseen yhteiskuntaan Pohjanmaalla?**

Tätä tavoitetta tarkastellaan seuraavien tutkimuskysymysten kautta:

- *Missä määrin yritystoiminnan aloittaminen on edistänyt virolaisten maahanmuuttajien työllistymistä?*
- *Miten yritystoiminta on onnistunut ja missä määrin se on tuonut virolaisille maahanmuuttajille tavoitellun elintason?*
- *Miten yritystoiminta on edistänyt verkostoitumista suomalaisessa yhteiskunnassa?*

Tutkimus toteutetaan haastattelututkimuksena. Pohjanmaan alueella haastatellaan seitsemää eri toimialoilla toimivaa virolaista maahanmuuttajayrittäjää. Analyysimenetelmänä käytetään sisällön analyysiä.

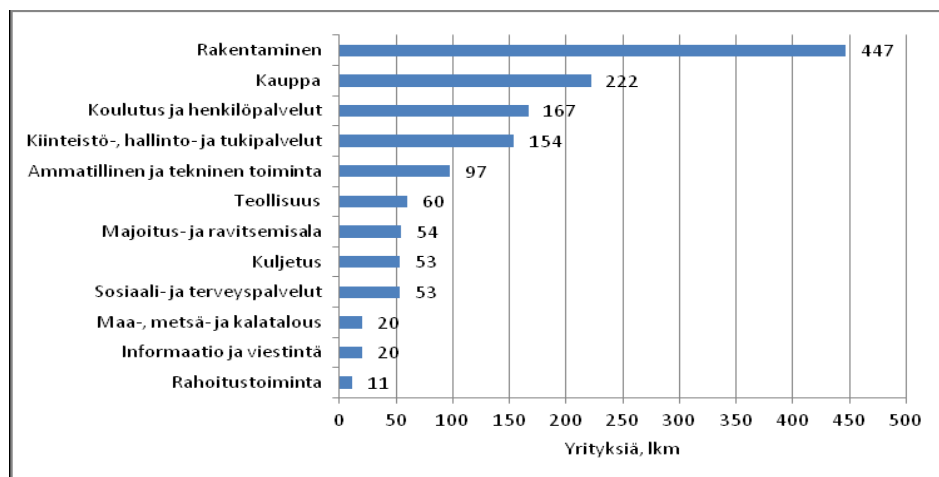
2 Virolainen yritystoiminta Suomessa

2.1 Virolaisten yritysten profiili Suomessa

Vuonna 2009 Suomessa oli PRH:n kaupparekisterin ja verohallinnon tilastojen pohjalta arvioiden noin 1 610 osittain tai kokonaan virolaista yritystä, jotka työllistivät 3 500 palkansaajaa ja liikevaihto oli 830 miljoonaa euroa. Toimiviksi yrityksiksi tulkittiin ne, joilla oli tilastovuonna palkattua työvoimaa tai liikevaihtoa. Liiketoiminta oli pienimuotoista: vähintään 0,6 henkilöä työllisti reilut 400 yritystä ja 924:llä liikevaihto oli vähintään 10 000 euroa (EK:n julkaisu 2013).

Oheisesta kuviosta näkyy, että virolaisten maahanmuuttajien yritysten yleisin toimiala oli rakentaminen. Toiseksi eniten yrityksiä oli tukku- ja vähittäiskaupassa, jonka jälkeen tulivat koulutus ja henkilöpalvelut sekä kiinteistö-, hallinto- ja tukipalvelut. Henkilöpalveluissa yleisiä alatoimialoja olivat esimerkiksi parturi-, kampaamo- ja kauneudenhoitoala. Hallinto- ja tukipalveluissa korostuivat muun muassa siivouspalvelu ja henkilöstövuokraus. (EK:n julkaisu 2013)

Yritykset ovat varsin nuoria, sillä yli 70 prosenttia virolaisista yrityksistä on aloittanut toimintansa vuoden 2004 jälkeen. Silloin Virosta oli tullut EU:n jäsenvaltio. Virolaiset yritykset ovat pääosin muutaman palkansaajan työllistäviä mikroyrityksiä. Vähintään kymmenen henkilöä työllisti Suomessa vain 31 yritystä vuonna 2008. Vastuhenkilöiden sukupuolen mukaan tarkasteltuna 55 prosenttia virolaisista yrityksistä oli kokonaan miesten omistamia, mikä johtuu rakennusalan yritysten suuresta määrästä. Naisten omistamia yrityksiä oli kolmannes. Loppuosa oli miesten ja naisten yhdessä omistamia yrityksiä tai muita, jotka eivät olleet sukupuolen mukaan eriteltävissä. (EK:n julkaisu 2012)

Kuvio 3. Virolaiset yritykset päätoimialoittain 2008 - 2009 (Lähde, PRH ja verohallinto; n= 1 358).

Suomessa toimii myös kasvava joukko tilapäisesti palvelujaan tarjoavia virolaisia yrityksiä eri toimialoilla. Toiminta perustuu EU:n perussopimuksen palvelujen vapaan liikkuvuuden periaatteeseen, jonka mukaan yritykset voivat sijoittautua toiseen EU-maahan tai tarjota palveluita tilapäisesti toisessa EU-maassa. (EK:n julkaisu 2013)

Kaikista tilapäisesti Suomessa toimivista ulkomaisista yrityksistä (3 780 yritystä) yli neljä yritystä kymmenestä oli virolaistaustaisia. Näitä yrityksiä oli noin 1 600, joista 72 prosenttia edusti rakennusalaan, 13 prosenttia hallinto- ja tukipalvelujen toimialoja kuten työvoiman vuokrausta ja siivouspalvelua. Muiden toimialojen osuus oli yhteensä 15 prosenttia. Virolaisten osuus kaikista verohallintoon rekisteröidyistä uusista yrityksistä on lisääntynyt voimakkaasti vuosina 2006 - 2010. Vuonna 2010 osuus oli miltei 60 prosenttia. (Verohallinto 2011)

Kunnaksen mukaan (2013) virolaiset perustavat Suomeen vilkkaasti yrityksiä, vaikka Viroa pidetään veromallinsa vuoksi yrittäjän ihannemaana. Virolaisten yritysten määrä Suomessa on kaksinkertaistunut parissa vuodessa. Arviot määrästä vaihtelevat kuitenkin voimakkaasti. Suunta on kuitenkin kaikissa tietolähteissä samanlainen. Virolaisten omistamien yritysten määrä on lisääntynyt nopeammin kuin minkään muun maahanmuuttajaryhmän omistamien yritysten määrä. Tilastokeskuksen heinäkuussa julkaiseman selvityksen mukaan Suomessa toimi toissa vuonna lähes 700 virolaistaustaista yritystä. Määrä on lisääntynyt 60 prosenttia kolmessa vuodessa. (Tilastokeskus 2013, Kunnas 2013)

Verohallinnon tuoreen otannan mukaan Suomessa toimii parhaillaan noin 3500 virolaista yritystä. Kaksi vuotta sitten verohallinnon vastaava luku oli yli puolet pienempi eli 1600 yritystä. Kaupparekisterissä on jopa 5900 virolaistaustaista yritystä, mikä on yli kaksinkertainen määrä neljän vuoden takaiseen verrattuna. Joukkoon kuuluvat myös pöytälaatikkoyritykset. Viron Helsingin lähetystön karkean arvion mukaan noin tuhat virolaisyritystä lienee lähinnä totuutta. (Kunnas 2013)

Helsingin yritysneuvontapisteessä käy Utson mukaan kolme neljä virolaista kysymässä neuvoa yrityksen perustamiseen liittyvissä asioissa. Suurin syy perustaa yritys Suomeen on maan luotettavuus. (Kunnas 2013) Kunnaksen mukaan virolaisyrittäjiä vetävät Suomeen toive paremmasta ansiotasosta, suuremmat markkinat, perhesyyt ja harmaan talouden pieni osuus (Kunnas 2013).

Yleisimmin virolaiset perustavat Suomeen mikroyrityksiä, jotka työllistävät 1-4 työntekijää. Usein nämä työntekijätkin tulevat Virosta. Virolaisten konserniyritysten tytäryhtiöitä on Suomessa edelleen murto-osa verrattuna suomalaisten tytäryhtiöiden vastaaviin määriin Virossa.

2.2 Virolaisten yritysten ja yrittäjien merkitys Suomessa

Virolaisten yritysten ja yrittäjien merkitystä Suomen elinkeinoelämässä on kuvattu ainakin kolmella eri tavalla (EK:n julkaisu 2013).

Suomessa toimivia virolaisten yritysten tytäryhtiöitä Suomessa toimi Tilastokeskuksen tilastojen mukaan vuonna 2010 vain 42 kappaletta. Ne työllistivät noin 2000 suomalaista ja niiden liikevaihto oli noin 0,5 miljardia euroa. Toiminta ei ollut siten mitenkään merkittävää. (EK:n julkaisu 2013)

Työssäkäyntitilastojen mukaan Suomessa asui vuonna 2010 1 160 äidinkieleltään virolaista yrittäjää. Miehiä oli 51 prosenttia ja naisia 49 prosenttia. Vironkielisten yrittäjyysaktiivisuus oli 7,3 prosenttia. Miesten yrittäjyysaktiivisuus oli 8,1 ja naisten 6,7 prosenttia. Yhteensä vironkieli-

sen työllisen työvoiman määrä oli 15 780 henkilöä vuonna 2010. Vironkielisten yrittäjien määrä on kasvanut Suomessa Tilastokeskuksen Työssäkäyntitilaston mukaan vuodesta 2009 vuoteen 2010 viidenneksellä osittain kasvaneen muuttoliikkeen vuoksi. Vuonna 2010 työllisiä virolaisia oli yhteensä 15 780 ja yrittäjiä 969. (Tilastokeskuksen työssäkäyntitilasto 2010)

Kolmas tapa kuvata virolaisten yritysten ja yrittäjien merkitystä Suomen elinkeinoelämässä on tutkia Viron kansalaisten osuutta Suomessa kaupparekisteriin rekisteröityjen yritysten vastuuhenkilöistä yritysmuodoittain. Hyrsky on ryhmitellyt selvityksessään virolaiset yritykset kolmeen eri kategoriaan: virolaisten maahanmuuttajien yritykset, muut varsinaiset virolaiset yritykset ja osittain virolaistaustaiset yritykset. Osittain virolaistaustaisia ovat hänen mukaansa yritykset, joissa virolaisia vastuuhenkilöitä on alle puolet vastuuhenkilöistä. (EK:n julkaisu 2013) Kaikista edellä mainitut yrityksistä pääosa on pieniä yrityksiä, joissa on vain 1-3 vastuuhenkilöä.

3 Tutkimuksen toteuttaminen

3.1 Aineiston keruu

Kaksivaiheisen tutkimuksen ensimmäisen osan tiedot on koottu lähinnä tilastoaineistojen perusteella. Pääasiassa on käytetty Patentti- ja rekisterihallituksen vuoden 2011 lopun tilastoaineistoja, josta on suoritettu niin sanottu kansallisuuspoiminta. Sen perusteella on saatu tilastoihin mukaan sellaiset Pohjanmaalla toimivat yritykset, joiden omistajan kansallisuus on merkitty viroksi. Tietoja on vielä tarkennettu Pohjanmaalla toimivien alueellisten kehitysyhtiöiden kanssa.

Tässä tutkimuksessa on lähdetty liikkeelle yritysten todellisesta toiminnasta eikä yritysten omistuspohjasta. Tavallisestihan ulkomaalaisyrityksiksi katsotaan sellaiset yritykset, joiden omistuspohja kokonaan tai siitä yli puolet on ulkomaalaisten hallussa. Yksityisten toiminimien kohdalla ei ole ongelmia määrittelyssä ja henkilöyhtiöissäkin tilanne on melko selkeä. Suurimmat ongelmat arvioinnissa tulevat yleensä osakeyhtiöissä, mutta monissa pienissä osakeyhtiöissä tilanne saadaan myös nopeasti selville. Suurissa osakeyhtiöissä omistus usein on laajalti ulkomaalaisten hallussa ja ne tuottavat siten arviointiongelmia. Silti perinteiset yhtiöt katsotaan suomalaisiksi. Koska tässä tutkimuksessa ei tarkastella omistukseen liittyviä seikkoja, on nähty hyväksi ottaa lähtökohdaksi tosiasiallinen yritystoiminnan harjoittaminen ja hallinta. Lisäksi joitakin täydentäviä tietoja on kerätty Internetistä Directan, Fonectan ja Yritystelen sivuilta.

Haastatteluaineiston perusjoukon on muodostanut käytössä ollut tilastoaineisto. Haastatteluaineisto on valittu kvalitatiivisen tutkimusperinteen tapaan harkinnanvaraisena otantana. Sen mukaisesti tutkimusta varten on haastateltu seitsemää kansallisuudeltaan virolaista yrittäjää Pohjanmaan maakunnan alueelta. Haastattelut on suoritettu pääosin 2013 aikana. Periaatteena on ollut se, että tutkittava joukko kokoonpanonsa puolesta mahdollistaisi monipuolisen ymmärryksen saamisen tutkittavasta ilmiöstä.

Haastatteluihin on pyritty mahdollisuuksien mukaan ottamaan eri toimialoja edustavia virolaisia maahanmuuttajayrittäjiä. Aineistossa korostuu kuitenkin rakennusala, joka näkyy myös tilastoaineistossa. Harkinnanvaraisen otannan on toivottu tuovan mukanaan sen, että eri maantieteellisiltä alueilta ja eri toimialoilta tulevien yrittäjien toiminnan mahdolliset erityispiirteet tulisivat tarkastelussa esille.

Haastattelut on suoritettu puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Teemahaastattelu antaa tutkijalle sopivasti liikkumatilaa aineiston keräämisessä ja mahdollistaa täydentävien kysymysten esittämisen haastattelutilanteessa. Haastattelut on tehty suomeksi, koska kaikki haastattelut ovat osanneet hyvin suomea. Haastattelut on nauhoitettu ja litteroitu.

3.2 Käytetyt menetelmät

Sisällönanalyysi on menettelytapa, jolla aineistoja voidaan analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti. Sisällönanalyysin avulla voidaan järjestää, kuvailla ja kvantifioida tutkittavaa ilmiötä ja sen avulla pyritään rakentamaan malleja, jotka esittävät tutkittavaa ilmiötä tiivistetyssä muodossa. Menetelmän avulla ilmiö voidaan myös käsitteellistää. (Tuomi & Sarajärvi 2002)

Sisällönanalyysi voidaan toteuttaa kvantitatiivisen tai kvalitatiivisen tutkimusotteen mukaisesti. Tutkimusongelma ja teoreettinen viitekehys voivat muodostaa lähtökohdan sisältöluokkien valinnalle ja määrittelylle. Sisältöluokat voidaan rakentaa valinnalle ja määrittelylle. Sisältöluokat voidaan rakentaa myös tutkittavan aineiston pohjalta. (Eskola & Suoranta 1998) Luokittelun toteuttaminen perustuu vertailuun. Vertailua ja vastakkainasettelua käytetään koko analyysin ajan aineistoa luokiteltaessa.

Sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja tiivistäen. Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, jossa tarkastellaan jo valmiiksi tekstimuotoisia tai sellaisiksi muutettuja aineistoja. Tutkittavat tekstit voivat olla esimerkiksi haastatteluita. Sisällönanalyysin avulla pyritään muodostamaan tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus, joka kytkee tulokset ilmiön laajempaan kontekstiin ja aihetta koskeviin muihin tutkimustuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2002)

Sisällönanalyysin ohella puhutaan joskus myös sisällön erittelystä. Tuomen ja Sarajärven (2002) mukaan sisällön erittelystä puhuttaessa tarkoitetaan kvantitatiivista dokumenttien analyysia, jossa kuvataan määrällisesti jotakin tekstin tai dokumentin sisältöä. Tutkimusongelmasta riippuen voidaan esimerkiksi laskea tiettyjen sanojen esiintymistiheyttä dokumenteissa. Sisällönanalyysistä sen sijaan puhutaan, kun tarkoitetaan sanallista tekstin sisällön kuvailua.

Sisällönanalyysillä voidaan siis tarkoittaa niin laadullista sisällönanalyysia kuin sisällön määrällistä erittelyä ja näitä molempia voidaan hyödyntää samaa aineistoa analysoitaessa. Sisällönanalyysia voidaan jatkaa tuottamalla esimerkiksi sanallisesti kuvatusta aineistosta määrällisiä tuloksia. Tutkimusaineiston laadullisessa sisällönanalyysissä aineisto ensin hajotetaan pieniin osiin, käsitteellistetään ja lopuksi järjestetään uudelleen erilaiseksi kokonaisuudeksi. Sisällönanalyysi voidaan tehdä aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti, erona on analyysin ja luokittelun perustuminen joko aineistoon tai valmiiseen teoreettiseen viitekehukseen. (Tuomi & Sarajärvi 2002)

Aineiston analyysi vaatii tekstin lukemista ja hahmottamista. Aineiston luokittelulla pyritään löytämään olennaisimmat kohdat, joita lähdetään tulkitsemaan. (Koskinen et al. 2005) Aineiston luokittelussa lähdetään tutkimusongelman kannalta keskeisestä aineistosta.

Sisällönanalyysi etenee seuraavien vaiheiden mukaisesti:

- 1) Tutkijan perehtyminen perinpohjaisesti omaan aineistoonsa sekä keskeisten käsitteiden haltuunotto.
- 2) Aineiston sisäistäminen ja teoretisointi.
- 3) Aineiston karkea luokittelu, keskeiset luokat / teemat.
- 4) Tutkimustehtävän ja käsitteiden täsmennys.
- 5) Ilmiöiden esiintymistiheyden toteaminen, poikkeusten toteaminen, uusi luokittelu.
- 6) Ristiinvalidoinnin suorittaminen. Saatujen luokkien puoltaminen ja horjuttaminen aineiston avulla
- 7) Johtopäätösten teko ja tulkinta aineiston perusteella. Analyysin tulos siirretään laajempaan tarkastelukehikkoon.

(Syrjäläinen 1994)

Tavoitteena sisällönanalyysissä on saavuttaa systemaattinen ja kattava kuvaus aineistosta.

3.3 Tutkimuksen luotettavuus

Reliabiliteetti ja validiteetti

Tutkimuksen kannalta on tärkeitä selvittää tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti (Alasuutari 1994). *Reliabiliteetti* heijastaa sitä, kuinka hyvin tutkimus on uusittavissa, ja onko mahdollisia satunnaisvirheitä odotettavissa. Tutkimuksessa pyritään siihen, että mitattavat tekijät ovat vapaita virheistä ja tuottavat johdonmukaisia tuloksia. Mittaus on luotettava, jos sen voidaan katsoa tarjoavan yhdenmukaiset tulokset eri aikoina ja eri olosuhteissa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008) Tämän tutkimuksen reliabiliteetin voidaan katsoa olevan hyvä pysyvyyden, vastaavuuden ja sisäisen johdonmukaisuuden osalta, koska tulokset perustuvat olemassa olevaan tilastoaineistoon, jonka tuottamaa tilastotietoa on vielä tarkennettu kehitysyhtiöistä saadulla todellisella ajantasaisella tiedolla.

Tutkimuksen *validiteettia* selvitettäessä tarkastellaan sitä, mittaako tutkimus sitä mitä sen pitäisi mitata. Voidaan tarkastella sisäistä ja ulkoista validiteettia sekä rakenteen validiteettia. Sisäinen validiteetti osoittaa, että koeasetelma toimii. Keinoina sisäisen validiteetin saavuttamiseksi ovat muun muassa variaabeleiden valinta aikaisempien tutkimustulosten mukaan, tarkka otsikon huomioiminen, huolellinen asteikon pisteytys ja lomakkeen ennakkotestaus. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008) Näitä periaatteita on tässä tutkimuksessa noudatettu pääsääntöisesti. Käsite maahanmuuttajayrittäjyys on kuitenkin määritelty yrityksen tosiasiallisen hallinnan eikä omistussuuden mukaan. Ulkoinen validiteetti osoittaa, että tulokset ovat yleistyskelpoisia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008) Tämäkin toteutuu tutkimuksessa.

Rakenteen validiteetissa tutkitaan, mikä suhde tietyllä mittarilla on muihin variaabeleihin. Tätä voidaan pyrkiä osoittamaan esimerkiksi keräämällä tietoa kahdella eri tavalla ja vertaamalla näitä keskenään. Tätä on osittain tehty tarkentamalla tilastoista saatavaa ainesta kehitysyhtiöiltä saatuihin tietoihin ja sekä tilastollisen että haastatteluaineiston käytöllä.

Tutkimushaastattelut

Teemahaastattelurunko oli testattu jo aikaisemman tutkimuksen yhteydessä (Melin & Melin 2012). Kysymyksiä ei tule kvalitatiivisessa tutkimuksessa rajata liikaa, jotta käsitysten monimuotoisuus pääsisi esille. Kysymyksiä tulee olla riittävästi, jotta haastattelun kulku sujuisi samantyyllisesti.

Haastatteluinformaatio voi vääristyä sekä tutkijasta että haastateltavasta johtuen muun muassa seuraavista syistä:

- Haastateltava antaa tietoisesti virheellisen kuvan todellisuudesta.
 - Haastateltavan kyky käsitellä ja vastaanottaa informaatiota on rajallinen.
 - Haastateltavalla ei ole riittävästi tietoa tutkimusaiheesta.
 - Haastattelu on suoritettu käyttämällä vääriä lähtötietoja.
 - Tutkija ja haastateltava eivät ymmärrä toisiaan.
- (Scapens 1990).

Virheitä voidaan pyrkiä vähentämään informoimalla haastateltavaa ennen haastattelua ja korostamalla, että ei ole olemassa oikeita tai vääriä vastauksia. Tällöin haastateltavan ei tarvitse joutua noloon tilanteeseen. Tässä tutkimuksessa haastateltavat ovat omassa asiassaan parhaita asiantuntijoita, joten suurta vaaraa tällaiseen ei ole. Vastauksiin voi vaikuttaa myös se, että

haastateltavat eivät halua ilmaista todellista mielipidettään asiasta. Tästä syystä saatava palaute saattaa olla puutteellista. Tässä haastattelussa vain liikevaihtoa koskeva tieto voi olla sellainen, jota ei haluta ilmoittaa. Sen vuoksi liikevaihtoa koskeva tieto onkin kysytty kolmiportaisina kategorioina, ei tarkkana euromääräisenä summana.

Yksi validiteettiongelma liittyy siihen, ymmärtävätkö haastattelija ja haastateltava toisiaan. Tähän pyrittiin vaikuttamaan siten, että haastateltavalle kerrottiin, että tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita hänen mielipiteistään. Tärkeätä validiteetin osalta on myös se, että sama henkilö haastattelee ja tulkitsee vastaukset. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Nauhoittaminen mahdollisti myös sen, että nauhoja voitiin kuunnella useamman kerran ja siten tarkentaa vastauksia.

4 Tutkimuksen empiiriset tulokset

4.1 Virolaisten maahanmuuttajayritysten ja -yrittäjien profiili

4.1.1 Virolaiset maahanmuuttajayritykset Pohjanmaalla

Pohjanmaan maakunnassa on Patentti- ja rekisterihallituksen tilastojen (vuoden 2011 lopun) pohjalta tehdyn tarkastelun valossa kaikkiaan 36 virolaisten maahanmuuttajien yritystä. Pohjanmaan maakuntaan kuuluu tällä hetkellä yhteensä 16 kuntaa, jotka ovat Isokyrö, Kaskinen, Korsnäs, Kristiinankaupunki, Kruunupyy, Laihia, Luoto, Maalahti, Mustasaari, Närpiö, Pedersöre, Pietarsaari, Uusikaarlepyy, Vaasa, Vähäkyrö ja Vöyri. Kuntien koko luonnollisesti vaikuttaa eniten ulkomaalaistaustaisten yritysten määriin. Siten eniten alueella maahanmuuttajataustaisia yrityksiä on Vaasassa (145 kpl) ja Pietarsaassa (61 kpl). Vaasassa on myös eniten virolaisten omistamia ja hallitsemia yrityksiä (13 kpl). Seuraavaksi eniten näitä yrityksiä on Kristiinankaupungissa (5 kpl) ja Närpiössä (4 kpl) sekä Uudessakaarlepyyssä (4 kpl). Pietarsaassa virolaisten omistamia yrityksiä on vain kaksi ja Mustasaassa niitä ei ole tämän tilaston mukaan lainkaan. Taulukosta näkyvät myös virolaisten yritysten prosentuaaliset osuudet kunnittain suhteessa kaikkiin yrityksiin. Pohjanmaalla on virolaisia yrityksiä 0,3 prosenttia kaikista yrityksistä laskettuna. Virolaisten on helpompi oppia suomen kieltä kuin ruotsia. Luulisi, että virolaisten yritykset olisivat keskittyneet suomenkielisiin kuntiin. Näin ei kuitenkaan näyttäisi olevan.

Taulukko 3. Virolaisten yritysten määrät sekä niiden suhde kaikkien yritysten määriin ja muiden maahanmuuttajien yrityksiin Pohjanmaalla.

Kunta	Kaikki yritykset alueella, N	Maahanmuuttajayritysten määrät, N	Maahanmuuttajayritysten osuus kaikista (%)	Virolaisia yrityksiä, N	Virolaisten yritysten osuus kaikista yrit. (%)
Isokyrö	563	7	1,2	2	0,4
Kaskinen	86	6	6,9	2	2,3
Korsnäs	309	12	3,9	1	0,3
Kristiinankaupunki	720	27	3,8	5	0,7
Kruunupyy	668	9	1,3	-	--
Laihia	590	9	1,5	-	--
Luoto	198	9	4,5	1	0,5
Maalahti	523	11	2,1	1	0,2
Mustasaari	1282	26	2,0	-	--
Närpiö	1353	40	3,0	4	0,3
Pedersöre	836	14	1,8	1	0,1
Pietarsaari	1076	61	5,7	2	0,2
Uusikaarlepyy	886	29	3,3	4	0,5
Vaasa	3136	145	4,6	13	0,4
Vähäkyrö	348	2	0,6	-	--
Vöyri	799	11	1,4	-	--
Yhteensä	13.373	418	3,0	36	0,3

Tutkimuksessa selvitettiin kuinka paljon Pohjanmaan eri kunnissa on maahanmuuttajayrityksiä suhteessa kaikkiin yrityksiin. Kaikkien yritysten määrät ovat tilastokeskuksen tilastoista vuodelta 2010. Yritysten määrät on ilmoitettu toimipaikkojen määrinä. Maahanmuuttajayrityksiä koskevat Patentti- ja rekisterihallituksen tiedot ovat vuodelta 2011. Nämä voivat aiheuttaa hiukan epätarkkuutta esitettyihin tilastolukuihin. Kokonaisuutena tilastot ovat kuitenkin suuntaa antavia. Edellisessä taulukossa nämä luvut on esitetty kunnittain Pohjanmaan maakunnan alueelta.

Kokonaisuutena maahanmuuttajayritysten määrät ovat noin 3 prosentin suuruisia. Tämä jää hiukan alle ulkomaalaisen väestön kokonaisuudesta Pohjanmaan maakunnassa vuoden 2011 lopussa. Näiden osuus oli 4,2 prosenttia koko väestön määrästä. Suhteellisesti eniten maahanmuuttajien yrityksiä on Kaskisissa 6,9 prosenttia (maahanmuuttajia 5,6 % koko väestöstä). Seuraavana tilastossa esiintyy Pietarsaari 5,7 prosenttia (4,9 % väestöstä). Sitten tulevat Vaasa 4,6 prosenttia (6 % väestöstä) ja Luoto 4,5 prosenttia (1,9 % väestöstä). Lisäksi ainakin Vaasassa ja Pietarsaarella on todennäköistä tuotteiden kysyntää suhteellisen paljon, kun väestön kokonaismäärä on kaupungeissa suhteellisen suuri verrattuna moniin maaseutupi- täjiin. (Melin & Melin 2012)

Suhteellisesti vähiten maahanmuuttajataustaisia yrityksiä on Vähässäkyrössä, Isossakyrössä, Kruunupyssä ja Vöyrillä (Melin & Melin 2012). Vöyrillä, Vähässäkyrössä ja Kruunupyssä ei myöskään ole lainkaan virolaisia maahanmuuttajayrityksiä.

Virolaisten maahanmuuttajayritysten yritysmuodot vaihtelevat melko paljon, joskin yksityisiä toiminimiä on eniten (24 kpl) ja myös osakeyhtiöiden määrä on melko suuri (11 kpl). Kommandiittiyhtiöitä oli vain yksi. Avoimia yhtiöitä ja osuuskuntia ei ollut lainkaan Pohjanmaan maakunnan alueella. Jakautuma vastaa melko pitkälle myös kaikkien maahanmuuttajayritysten yritysmuotokohtaista jakautumaa. Oheisesta taulukosta näkyvät yritysmuotokohtaiset vaihtelut:

Taulukko 4. Virolaisen maahanmuuttajayritysten yritysmuodot Pohjanmaalla.

Yritysmuoto	N
Toiminimi	24
Avoim yht.	-
Ky	1
Oy	11
Ok	-
Yhteensä	36

Pääosa maahanmuuttajataustaisista yrityksistä on erittäin pieniä. Toiminimet ja kommandiittiyhtiöt ovat perinteisesti muutenkin pieniä ja vähäisellä omalla pääomalla toimivia. Suurin osa Pohjanmaalla toimivista virolaisten perustamista maahanmuuttajataustaisista osakeyhtiöistä oli kooltaan myös varsin pieniä.

Tutkimuksessa tarkasteltiin myös Pohjanmaan alueen virolaisten maahanmuuttajien yrityksiä toimialoittain vuoden 2011 tilastotietojen mukaan. Tilastoinnissa käytettiin samaa toimialajakoa, jota Verohallinnon ja Patentti- ja rekisterihallituksen kaupparekisteritiedoissa on perinteisesti käytetty.

Tutkittaessa Pohjanmaalla toimivia virolaisten maahanmuuttajien perustamia yrityksiä toimialoittain huomataan samoja säännönmukaisuuksia kuin maassa yleensäkin. Myös Pohjanmaalla on eniten rakennusalan yrityksiä (10 kpl) ja sosiaali- ja terveysalan palveluita tuottavia yrityksiä (8 kpl). Muiden alojen yrityksiäkin on paljon (11 kpl). Näiden kirjo on hyvin suuri. Näiden yritysten joukossa on mm. turkistarha-, kasvihuone-, puutarha-, ja kalastusalan yrityksiä sekä sitten toisaalta käsityöläisalojen yrityksiä. Kaupan alan yrityksiä on myös muutamia (4 kpl). Mukana on myös rakennusmateriaaleja myyviä yrityksiä. Kaiken kaikkiaan siten rakennusala hallitsee voimakkaasti virolaisten yritystoimintaa Pohjanmaalla. Kuljetus- ja varastointi sekä majoitus- ja ravitsemisala ovat myös edustettuina. Yhteensä kuusi toimialaluokituksen toimialaa on kuitenkin ilman edustusta kokonaan.

Verrattuna kaikkiin Pohjanmaalla toimiviin maahanmuuttajien yrityksiin näyttäisi olevan niin, että yleensä suositut kaupan ja ravintola-alat ovat vähemmän suosittuja virolaisten keskuudessa. Vastaavasti rakennusala sekä sosiaali- ja terveysala ovat voimakkaasti edustettuina. Myös monet turkistarhat ovat siirtyneet virolaisten haltuun.

Tarkemmat maahanmuuttajayritysten toimialajaot näkyvät kunnittain Pohjanmaan alueella seuraavasta taulukosta.

Taulukko 5. Virolaisten maahanmuuttajayritysten toimialajako Pohjanmaalla vuonna 2011.

Toimialat:	N
Majoitus- ja ravitsemis-ala	1
Kaupan ala	4
Koulutus- ja henkilöstö-palvelut	-
Rakennusala	10
Ammatillinen ja tekninen toiminta	-
Kiinteistö-, hallinto- ja tukipalvelut	-
Teollisuus	-
Informaatio ja viestintä	-
Sosiaali- ja terveysalan palvelut	8
Kuljetus ja varastointi	2
Rahoitus ja vakuutus	-
Muut toimialat	11
Yhteensä	36

Pääosa (n. 72 %) virolaisten Suomeen perustamista yrityksistä on perustettu vuoden 2006 jälkeen. Vain 30 prosenttia yrityksistä on perustettu sitä ennen. Näyttäisi siltä, että virolaisten perustamia yrityksiä on Pohjanmaalle tullut muita maahanmuuttajien perustamia yrityksiä enemmän. Tämä vastaa valtakunnallistakin kehitystä.

Kaikista maahanmuuttajien perustamista rekisteröidyistä yrityksistä Pohjanmaalla noin 60 % on vuoden 2006 jälkeen perustettuja. Tätä selittää ainakin osittain se, että sekä virolaisten että kaikkien maahanmuuttajien määrät ovat kasvaneet vastaavana aikana merkittävästi.

Oheisesta taulukosta selviää kuntakohtaisesti virolaisten maahanmuuttajayritysten kappalemääräiset perustamisajankohdat Pohjanmaalla.

Taulukko 6. Virolaisten maahanmuuttajayritysten perustamisvuodet.

Perustamisvuodet	N
- 1999	3
2000 - 2005	7
2006 - 2011	26
Yhteensä	36

4.1.2 Virolaiset maahanmuuttajayrittäjät Pohjanmaalla

Virolaisia maahanmuuttajataustaisia yrittäjiä Pohjanmaan alueella oli vuoden 2011 lopussa yhteensä 49. Yrittäjiä on siis jossain määrin enemmän kuin yrityksiä. Henkilöyhtiöissä ja osakeyhtiöissä on usein useampi ulkomaalainen yrittäjä. Yrittäjien kokonaismäärästä miehiä oli yhteensä 32 yrittäjää ja naisia 17 yrittäjää. Maahanmuuttajista siten miehet ovat aktiivisempia yritysten perustajia kuin naiset. Virolaisten yrittäjinä toimivien naisten osuus on Pohjanmaalla kuitenkin noin 35 % kaikkien virolaisten yrittäjien määrästä. Tämä on noin 8,2 % enemmän kuin kaikkien Pohjanmaalla toimivien naisyrittäjien osuus maahanmuuttajayrittäjistä (Melin & Melin 2012). Joillakin alueilla Suomessa naisyrittäjiä on noin kolmasosa yrittäjien määrästä, joten virolaisten naisten osuus on Pohjanmaalla keskimääräistä yleisempää (Joronen 2005a; Lith 2006a).

Maahanmuuttajataustaisissa yrityksissä on erittäin tavallista, että vaikka yritys on miehen nimissä tai mies toimii esimerkiksi osakeyhtiössä yhtiön hallituksessa vastuullisena hallituksen jäsenenä, myös vaimo ja perhe ovat melko kiinteästi yrityksen toiminnassa mukana. Tämä piirre ei useinkaan pidä paikkaansa virolaisissa maahanmuuttajayrityksissä. Tavallisempaa on, että vaimolla on oma työnsä tai yrityksensä. Hän ei yleensä kiinteästi osallistu yrityksen toimintaan. Lapset saattavat olla mukana toiminnassa jossain vaiheessa, mutta usein hekin hakeutuvat omin ammatteihinsa aikuistuttuaan.

Virolaiset maahanmuuttajat ovat ilmeisesti levittäytyneet koko Suomen alueelle melko laajasti. Virolaisia on tullut avio- ja avoliittojen kautta myös Pohjanmaalle. Tämä näkyy ilmeisesti jossain määrin myös harjoitettavien yritysten toimialoissa. Erityisesti maahanmuuttajanaiset monesti päätyvät palvelualojen yrittäjiksi. Muuten virolaiset maahanmuuttajat ovat usein rakennustoiminnan harjoittajia Suomessa. Lisäksi Virosta on tullut Suomeen joukko lääkäreitä, ja eläinlääkäreitä suurempien ansioiden vuoksi.

Merkittävää on ollut myös se, että Suomeen päätyneet virolaiset maahanmuuttajat ovat myös omaksuneet alueen vahvoja elinkeinoaloja oman yritystoimintansa aloiksi. Tällaisia ovat olleet Pohjanmaalla erityisesti kasvihuone- ja taimituotantoyrittäjät sekä turkistarhausta harjoittavat yrittäjät. Usein näille maahanmuuttajille on syntynyt Suomessa olon aikana kokemusta toimimisesta näiden alojen työntekijänä ennen oman yritystoiminnan aikaansaamista. Tavallista on myös, että virolaiset yrittäjät ovat monialayrittäjiä. Heillä saattaa olla turkistarhoja, kasvihuoneita ja samalla he harjoittavat rakennustoimintaa.

4.2 Haastatteluaineiston analysointi

4.2.1 Haastatteluaineiston kuvaus

Virolaisten maahanmuuttajayrittäjien haastatteluja suoritettiin pääosin syksyllä 2013 kaikkiaan seitsemän kappaletta Pohjanmaan alueella. Eniten haastatteluja tehtiin Vaasan alueella, missä myös oli eniten virolaisia maahanmuuttajayrittäjiä. Kukin haastattelu kesti puolesta tunnista tuntiin riippuen haastateltavan kerronnasta. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Haastatteluaineistosta kertyi tekstiä yhteensä noin 24 sivua.

Haastateltavia haettiin Patentti- ja rekisterihallituksen vuoden 2011 rekisteritietojen perusteella. Vaikeudeksi muodostui se, että yhteystiedot eivät enää pitäneetkään paikkansa. Kaikkiin rekisteröityihin ei siten saatu enää yhteyksiä. Jo aikaisemmassa tutkimuksessa kävi ilmi, että maahanmuuttajayrittäjät vaihtavat helpommin alaa tai lopettavat nopeammin toimintansa kuin kansuomalaiset yrittäjät. Pari haastateltavaa löytyi yrittäjähdistyksen kautta.

Haastatteluaineistoon, joka perustui harkinnanvaraiseen otantaan, pyrittiin poimimaan yrittäjiä melko paljon eri paikkakunnilta sekä eri ammattialoilta. Ammattialojen joukossa painottuvat luonnollisesti kuitenkin ne alat, joita virolaisten yrittäjien joukossa on tilastoaineistonkin perusteella eniten.

Seuraavassa selvitetään haastatteluihin liittyviä taustatekijöitä sekä yrittäjään että yritykseen liittyvien taustatekijöiden osalta.

Yrittäjään liittyvät taustatiedot

Sukupuolijakautuma

Haastateltavia oli yhteensä seitsemän. Heistä viisi oli miehiä ja kaksi naisia eli 71 prosenttia oli miehiä ja 29 prosenttia naisia.

Tämä vastaa suurin piirtein virolaisten maahanmuuttajayrittäjien jakautumaa tilastoaineistossa Pohjanmaalla. Yrittäjien joukko oli melko miesvaltainen. Naisia on vielä vähemmän maahanmuuttajayrittäjien joukossa.

Taulukko 7. Haastateltujen virolaisyrittäjien sukupuolijakautuma.

Sukupuoli	Haastateltuja, N
Miehet	5
Naiset	2
Yhteensä	7

Ikäjakautuma

Haastateltujen ikäjakautumaa kuvaavasta taulukosta havaitaan, että haastatellut virolaiset maahanmuuttajayrittäjät ovat pääosin nuoria aikuisia tai keski-ikäisiä. Yli 50 -vuotiaita yrittäjiä ei ole mukana lainkaan. Seuraavasta taulukosta selviää tarkemmin haastateltujen maahanmuuttajayrittäjien ikäjakautumat.

Taulukko 8. Haastateltujen virolaisten maahanmuuttajayrittäjien ikäjakautuma.

Ikäryhmät	Haastateltuja, N
Alle 30 vuotta	2
30–40 vuotta	2
Yli 40–50 vuotta	3
Yhteensä	7

Virolaisia maahanmuuttajia on Suomeen tullut erityisesti 1900-luvun lopussa ja 2000-luvulla. Myös maahanmuuttajien joukossa nuoret perustavat yrityksiä yleisemmin. Varttuneen iän saavuttanut maahanmuuttaja ei ole ollut kovin todennäköinen yrityksen perustaja.

Siviilisääty

Suurin osa haastatelluista oli naimisissa olevia yrittäjiä. Pääsääntöisesti myös heidän perheensä asui Suomessa. Vain yhden yrittäjän perhe asui Virossa. Avoliitossa olevia oli yksi.

Tarkempi siviilisäädyn mukainen haastateltujen maahanmuuttajayrittäjien profiili näkyy seuraavasta taulukosta.

Taulukko 9. Haastateltujen virolaisten maahanmuuttajayrittäjien siviilisääty.

Siviilisääty	Haastateltuja, N
Naimisissa	4
Avoliitossa	1
Naimaton	2
Yhteensä	7

Yrittäjien koulutustausta

Melko monella maahanmuuttajayrittäjällä oli omassa maassaan yliopistossa tai korkeakoulussa hankittu koulutus. Osa toimi kuitenkin eri alalla kuin mihin koulutus oli antanut valmiudet.

Taulukko 10. Haastateltujen virolaisten maahanmuuttajayrittäjien koulutustausta.

Koulutustausta	Haastateltuja, N	Suomessa	Virossa
Peruskoulu tai vastaava	2	-	2
Lukio	2	-	2
Ammatillinen koulutus	-	-	-
Korkeakoulu tai yliopisto	3	1	2
Yhteensä	7	1	6

Haastateltujen maahanmuuttajayrittäjien koulutustausta painottuu korkeakoulututkintoihin. Osalla korkeakoulutus oli jäänyt kesken. Ammatillista osaamista oli hankittu erilaisten kurssien kautta. Koulutuksesta lähes kaikki oli hankittu Virossa. Suomessa hankittu koulutus tai kurssitus oli samalla lisännyt usein opiskelijoiden suomenkielen taitoa ja integroinut heitä muutenkin suomalaiseen yhteiskuntaan. Tosin korkeakoulutuksen saaneista yksi oli suorittanut koulutuksensa englanninkielisessä koulutusohjelmassa Suomessa. Myös monenlaisia ammatteihin liittyviä kursseja oli käyty Suomessa. Suomalaisia ystäviä ja muuta suomalaista verkostoa oli kuitenkin useille haastateltaville tältä ajalta syntynyt.

Kun suomalaisten yrittäjien koulutustaso jää yleensä vieläkin melko alhaiseksi, oli selvästi havaittavissa virolaisten maahanmuuttajayrittäjien korkea koulutustaso. Se vastaa myös muiden Pohjanmaalle tulleiden maahanmuuttajayrittäjien koulutustasoa (Melin & Melin 2012). Tämä myös erottaa maahanmuuttajayrittäjät paikallisista yrittäjistä (Suomalaisten yrittäjien koulutustausta painottuu pääosin ammattikoulutusoiseen koulutukseen: Yrittäjyysalan koulutustoimikunta 2005).

Maahanmuuttajayrittäjien maassaoloaika

Maahanmuuttajayrittäjät ovat asuneet Suomessa vaihtelevia aikoja.

Eniten yrittäjiä kuitenkin löytyy yli 10 vuotta Suomessa asuneiden joukosta. Monet näistä ovat olleet alkuun Suomessa työntekijöinä tai opiskelleet täällä. Tyypillistä on se, että silloin on jo sopeuduttu melko hyvin suomalaiseen yhteiskuntaan. Usein on myös opittu suomen kieltä tarpeeksi, jotta yrittäminen on käynyt mahdolliseksi.

Tarkempi maahanmuuttajayrittäjien maassaoloaikojen jakautuma näkyy seuraavasta taulukosta.

Taulukko 11. Virolaisten maahanmuuttajayrittäjien maassaoloaika.

Maassaoloaika vuosina	Haastateltuja, N
Alle 5 vuotta	1
5 - 10 vuotta	1
Yli 10 vuotta – 20 vuotta	5
Yhteensä	7

Yli 20 vuotta Suomessa oleskelleita ei joukossa ole lainkaan.

Ammatit, joissa on työskennelty ennen Suomeen tuloa

Kaksi haastatelluista virolaisista on ollut opiskelijoita ennen tänne muuttoaan. Monella on ollut hyvin monenlaista työkokemusta taustanaan. Heillä on siten kokemusta esimerkiksi rakennusalasta ja myyntityöstä. Yksi on tehnyt maataloustöitä kotitilallaan. Vain yksi on ollut suoranaisesti samalla alalla työntekijänä, mille on sitten yrityksensä perustanut. Maahanmuuttajayrittäjillä on usein paitsi korkeahko koulutus myös kokemusta ammattialastaan.

Maahanmuuttajien status Suomeen tultaessa

Työperäinen muutto on ollut virolaisten maahanmuuttajayrittäjien tavallisin syy muuttaa Suomeen. Opiskelijan statuksella on Pohjanmaalle tullut yksi haastateltu. Avioliiton vuoksi Suomeen on muuttanut yksi virolainen yrittäjä. Yksi haastateltu oli tullut vanhempiensa mukana nuorena koululaisena.

Seuraavasta taulukosta haastateltujen maahanmuuttajien status näkyy tarkemmin.

Taulukko 12. Haastateltujen virolaisten maahanmuuttajien status.

Status	Haastateltuja, N
Muutto avioliiton vuoksi	1
Työperäinen muutto	4
Opiskelija	1
Muu syy muuttoon	1
Yhteensä	7

Yrittäjien suomen kielen käyttöaika

Monet maahanmuuttajayrittäjistä ovat oppineet nopeasti maan kieltä. Virolaisten on ollut helppo oppia suomea. Usein he ovat oppineet suomea jo Virossa asuessaan joko Suomen television kautta tai suomalaisten matkailijoiden kontaktien kautta. Kaikki haastatellut osasivat hyvin suomen kieltä.

Osa haastatelluista asui kunnissa, joissa enemmistön kieli on ruotsi. Nämä osasivat hyvin myös ruotsia. Tällaisia haastateltuja oli kolme. Yksi näistä sanoi osaavansa paremmin ruotsia kuin suomea. Haastateltujen asenne ruotsin kielen oppimista kohtaan oli selvästi hyvin myönteinen. Kielen oppimiseen haluttiin erityisesti panostaa.

Taulukko 13. Virolaisten yrittäjien suomen kielen käyttö.

Suomenkielen käyttö vuosina	N
Puhunut kieltä alle 5 vuotta	1
Puhunut kieltä 5-10 vuotta	1
Puhunut kieltä 10-20 vuotta	3
Puhunut kieltä yli 20 vuotta	2
Yhteensä	7

Luonnollisesti oleskeluaika Suomessa on vaikuttanut ratkaisevasti siihen, kuinka monta vuotta on käytetty maan kieltä. Virolaiset ovat kuitenkin kaikki ryhtyneet opettelemaan suomen kieltä viimeistään tänne muutettuaan. Virolaisten joukossa ei ollut niitä, jotka olisivat oleskelleet täällä pitkiä aikoja opettelematta maan kieltä. Kielen oppimisessa on monen kohdalla auttanut osallistuminen erilaiseen koulutukseen ja kursseille Suomessa. Silloin on opittu myös kielioppia ja kielenkäyttöön liittyviä hienouksia.

Yritykseen liittyvät taustatekijät

Yritysten sijaintikunta

Haastateltujen virolaisten maahanmuuttajien yritysten sijaintikunnat näkyvät seuraavasta taulukosta:

Taulukko 14. Haastateltujen virolaisten yrittäjien yritysten sijaintikunnat.

Kunta	Haastateltuja, N
Korsnäs	1
Laihia	1
Mustasaari	1
Pietarsaari	1
Uusikaarlepyy	1
Vaasa	2
Yhteensä	7

Vaasassa on eniten virolaisia maahanmuuttajayrittäjiä tilastoaineiston mukaan. Myös haastateltavien valinnassa tämä painottui. Haastatteluissa pyrittiin kuitenkin siihen, että haastateltavia olisi eri puolelta aluetta.

Yritysten toimialat

Haastateltujen maahanmuuttajien yritysten toimialat muistuttavat vastaavia tilastoaineistossa olevia. Niiden joukossa painottuu erityisesti rakennustoiminta.

Seuraavasta taulukosta haastateltujen edustamat toimialat näkyvät tarkemmin. Toimialat on ryhmitelty saman toimialaryhmytyksen mukaan, jota tutkimuksessa on muutenkin käytetty.

Taulukko 15. Haastateltujen virolaisten maahanmuuttajien yritysten toimialat.

Toimiala	Yrityksiä, N
Kauppa	1
Majoitus- ja ravitsemisala	-
Rakentaminen	4
Hyvinvointi- ja terveystoiminta	1
Ammatillinen ja tekninen toiminta	-
Muu toiminta	1
Teollisuus	-
Kiinteistö-, hallinto- ja tukipalvelut	-
Informaatio ja viestintä	-
Kuljetus ja varastointi	-
Koulutus- ja henkilöstöpalvelut	-
Rahoitus- ja vakuutus	-
Yhteensä	7

Haastateltujen virolaisten maahanmuuttajayrittäjien yritystoiminnan painopistealat poikkeavat kaikkien maahanmuuttajien toiminnan painopistealoista. Tällä hetkellä majoitus- ja ravitsemusala sekä kaupan alahan ovat tavallisimpia toimialoja, joilla maahanmuuttajayrittäjät Pohjanmaalla toimivat. Virolaisia ei majoitus- ja ravitsemusosalalla toimi ja kaupan alakin on vain vähän edustettuna Pohjanmaalla.

Yritysten työntekijämäärät

Maahanmuuttajien yritykset ovat tutkimusten mukaan yleensä pieniä. Ne työllistävät vain harvoja työntekijöitä. Yritykset perustetaan usein juuri siksi, että saataisiin itselle ja mahdollisesti puolisolalle työpaikka. Sama piirre näkyi haastateltujen maahanmuuttajien yrityksissä Pohjanmaalla. Vain omistaja tai omistajat työskentelivät valtaosassa yrityksissä. Eniten työllistävässä yrityksessä työntekijät toimivat kaikki itsenäisinä yrittäjinä.

Seuraavassa taulukossa asia on esitetty tarkemmin.

Taulukko 16. Haastateltujen virolaisten maahanmuuttajayritysten työntekijöiden määrät.

Työntekijämäärä	Yrityksiä, N
Vain omistaja/t työskentelevät yrityksessä	4
Työntekijöitä 1-4 kpl	2
Työntekijöitä 5-10 kpl	1
Yhteensä	7

Jos työvoiman tarve on tilapäisesti suurempi, on virolaisten maahanmuuttajayrityksissä tyypillistä se, että Baltiasta tulee tilapäisiä työntekijöitä auttamaan yrittäjiä. Yritykset ovat siten joustavia työvoiman käytön suhteen.

Yritysten liikevaihto

Yleensä maahanmuuttajayritysten liikevaihto jää pieneksi jo senkin vuoksi, että yritykset ovat pääosin muutenkin pieniä. Tämä pitää paikkansa pitkälti myös Pohjanmaalla haastateltujen virolaisten maahanmuuttajayritysten osalta. Suurin osa haastateltujen yritysten liikevaihtoista jää alle 100 000 euron. Lähes puolella haastatelluista yrityksistä liikevaihto kohoaa kuitenkin suuremmaksi ja niillä on myös melko suuria suunnitelmia liikevaihdon ja yrityksen kasvattamisen suhteen.

Asia näkyy tarkemmin seuraavasta taulukosta.

Taulukko 17. Haastateltujen virolaisten maahanmuuttajayritysten liikevaihto, euroissa.

Yrityksen liikevaihto	Yrityksiä, N
Alle 100 000	4
100 001 – 200 000	2
Yli 200 000 .	1
Yhteensä	7

Monet virolaisista maahanmuuttajista eivät halua kasvattaa yritystään. Jos yritystä kasvatettaisiin, olisi palkattava työntekijöitä. Tämän monet maahanmuuttajayrittäjät kokevat riskitekijänä, joten työntekijöiden palkkaamiseen ei sen vuoksi haluta välttämättä ryhtyä.

Yritysten perustamisvuosi

Pääosa maahanmuuttajien yrityksistä on varsin nuoria. Suuri osa tällaisista Suomessa toimivista yrityksistä on tilastojen mukaan perustettu 2000-luvulla ja sama piirre tulee esiin myös Pohjanmaalla haastatelluissa virolaisissa yrityksissä. Näistä kaikki on perustettu vuosina 2006 – 2013.

Osa aikaisemmin perustetuista yrityksistä on ehtinyt jo lopettaa toimintansa. Syynä lopettamiseen on usein se, että maahanmuuttaja on oppinut enemmän maan kieltä ja on samalla integroinut muutenkin paremmin suomalaiseen yhteiskuntaan. Silloin on helpompaa hakeutua palkkatyöhön ja lopettaa yritystoiminta. Virolaisten yrittäjien keskuudessa on myös niitä, jotka eivät aiokaan harjoittaa samaa toimintaa kovin pitkään. Yrittäjän perhe saattaa myös olla Virossa ja yritystoiminta on alun perinkin ajateltu tilapäiseksi ratkaisuksi.

Yhtenä syynä nuorempien yritysten melko suureen määrään on se, että 2000-luvulla maahanmuuttajien määrät ovat voimakkaasti kasvaneet, jolloin myös perustettujen yritysten määrät ovat nousseet.

4.2.2 Virolaisten maahanmuuttajayrittäjien yrittäjyysaktiivisuus

Syy yrityksen perustamiseen

Monet virolaiset maahanmuuttajat ovat jo kotimaassaan miettineet, miten Suomessa voi elantonsa hankkia. Usein on silloin todettu, että realistinen tapa on perustaa oma yritys. Yrityksen toimialaa ja liikeideaakin on usein mietitty jo etukäteen.

Haastattelujen perusteella voidaan yrityksen perustamiseen johtaneet tekijät tiivistää seuraavasti.

Taulukko 18. Yritysten perustamissyyt.

Perustamissy	Haastateltuja, N
Olen syntynyt yrittäjäksi	1
Oli kokemusta yrittäjyydestä	1
Epävarma työsuhde tai vaikeus saada palkkoja	1
Halu olla oma herransa ja päättää asioista	3
Halusin työllistää itseni	1
Yhteensä	7

Kokonaisuutena voidaan yrittäjyyteen yhteydessä olevat tekijät tiivistää edelleen yrittäjyyteen työntäviin (push) ja vetäviin (pull) tekijöihin.

Työntäviä tekijöitä edellisessä ovat:

- Epävarma työsuhde tai vaikeus saada palkkoja

Vetäviä tekijöitä ovat loput edellä mainituista eli:

- Olen syntynyt yrittäjäksi
- Oli kokemusta yrittäjyydestä
- Halu päättää asioista itse ja olla oma herransa
- Halusin työllistää itseni.

Työntäviä tekijöitä näyttäisi sen mukaan edellisessä olevan vain yksi yrittäjyyteen yhteydessä olevista tekijöistä ja vetäviä tekijöitä loput. Työntävät tekijät ovat monesti yhteydessä pakkoyrittäjyyteen. Tässäkin tutkimuksessa voidaan siten havaita, että virolaisten maahanmuuttajien yrittäjyys ei ole ainakaan pakkoyrittäjyyttä.

Monet maahanmuuttajayrittäjien kertomista perustamissyistä ovat samantapaisia kuin yleensäkin yrittäjillä. Yrittäjien yritysideoit olivat heidän itsensä kehittämiä.

”Halua olla oma herransa ja toteuttaa omia ideoitansa ja mahdollisuus itse päättää asioistaan sekä rahan ansainta.”

”Tulin Suomeen työntekijäksi vuokrafirmaan. Sieltä oli vaikea saada palkkoja. Ajattelin, että voisi perustaa oman yrityksen ja, että se olisi parempi vaihtoehto.”

”Halusin päättää itse, mitä teen ja minkälaisia ratkaisuja teen. Tietysti raha on tärkeä vaikutin kaikelle myös. Tavallisessa työpaikassa ei ikinä saa rahaa yli rajan.”

”Olen syntynyt yrittäjäksi. Kun olin työntekijänä, minulla oli silloinkin sellainen asenne, että olin oikeastaan työnantajan kaltainen.”

Mukana oli myös sellainen, joilla oli epävakaa työsuhde. Oli lomautuksia, lomautusuhkaa ja vaikeus saada palkkoja työnantajalta. Ei ollut myöskään varmuutta työsuhteen jatkumisesta.

Suomi on ollut virolaisille yrittäjille houkutteleva markkina, jossa on ollut mahdollista päästä huomattavasti paremmille ansioille kuin Virossa. Yritystoiminta on ollut paljon vakaampaa kuin Virossa ja sopimuksista on pidetty tarkkaan kiinni, joten luottotappioita ei ole syntynyt. Tässä maassa on virolaisten mukaan tekemätöntä työtä runsaasti, joten kaikille halukkaille löytyy tekemistä.

Maahanmuuttajien yrittäjyys ennen Suomeen tuloa

Monet haastatelluista ovat olleet yrittäjinä jo omassa maassaan ennen Suomeen tuloa. Lisäksi osa on auttanut vanhempiaan perheyrittäjänsä. Joku on ollut niin nuori, että on opiskellut entisessä kotimaassaan. Kaikki eivät ole toimineet yrittäjinä vielä omassa maassaan.

Seuraavasta tilanne näkyy tiivistetysti tarkemmin.

Taulukko 19. Virolaisten maahanmuuttajien yrittäjyys ennen Suomeen tuloa.

Yrittäjyys ennen Suomeen tuloa	Haastateltuja, N
Olin yrittäjänä jo kotimaassa	3
En ollut yrittäjänä vielä omassa maassani	2
Autoin vanhempiani perheyrytyksessä	1
Opiskelin	1
Yhteensä	7

Osa haastatelluista on ollut yrittäjänä joko samalla tai täysin toisella alalla kuin nyt Suomessa.

Yrittäjän aikaisemmat business-taidot

Monella haastatelluista yrittäjistä oli business-taitoja jo kun hän ryhtyi yrittäjäksi Suomessa. Monet ovat hankkineet näitä taitoja aikaisemman yritystoiminnan kautta tai auttamalla vanhempiaan perheyrytyksessä Virossa. Monet kokevat myös, että koulutus ammattiin joko entisessä kotimaassa tai Suomessa erilaisissa koulutuslaitoksissa on antanut valmiuksia liiketoiminnan pyörittämiseen. Lisäksi muutamien mielestä työkokemus omalla alalla on lisännyt ammattitaitoa ja valmiuksia yrityksen perustamiseen.

Kaikkiaan viisi haastateltua vastasi, että heillä oli business-taitoja ennen yrityksen perustamista. Vain kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että heillä ei ollut business-taitoja yritystä Suomeen perustettaessa. Heidän mukaansa niitä puuttuu vieläkin, vaikka he ovat yrittäjiä.

Seuraavassa on muutamia haastateltujen kommentteja tästä asiasta.

”Ei ollut business-taitoja yritystä perustettaessa. Eikä ole oikein vielääkään. Jos minulla olisi taitoja, mulla olisi valkoinen hieno limusiini tuolla ulkona. Minulla on vain ollut osaavat kädet, joita olen hyödyntänyt yritystoiminnassa.”

”Oli jonkin verran, koska olin käynyt yliopistossa sen alan opintoja. Taito on kyllä tullut sitten kokemuksen ja elämän kautta.”

Virolaisten yrittäjyysaktiivisuus on huomattavasti korkeammalla kuin suomalaisten. Monella henkilöllä on lähipiirissään jonkinlaista pientä yritystoimintaa. Monet ovat olleet lapsesta saakka näissä yrityksissä mukana auttamassa ja business-taidot ovat alkaneet kehittyä jo varhain. Yrityksen perustamiseen ei siten ole kovin suurta kynnystä vieraassakaan kulttuurissa toimittaessa. Business-taidot ovat monesti myös pitkälti samanlaisia ympäristöstä riippumatta ja auttavat siten selviytymään uudessa kotimaassa.

Alan valinta

Alan valintaan näyttää monen kohdalla vaikuttaneet useat eri syyt. Tärkeimpänä tekijänä kolme virolaista maahanmuuttajayrittäjää mainitsee markkinat ja asiakkaat. Kaksi haastateltavaa mainitsee myös kiinnostuksen alaa kohtaan. Yhtenä syynä on haastatteluissa mainittu ammattitaito. Monet mainitsevat erikseenkin vielä koulutuksen ja kokemuksen. Yhden kohdalla sattuma on vaikuttanut alan valintaan, koska haastateltava sattumalta ensin hakeutui työntekijäksi mainituksi alalle. Siitä sitten syntyi vähitellen idea yrityksen perustamiseen samalle alalle.

Taulukko 20. Alan valintaan vaikuttaneet tekijät.

Alan valintaan vaikuttaneet tekijät	Haastateltuja, N
Ammattitaito (koulutus ja kokemus)	1
Markkinat ja asiakkaat	3
Kiinnostus alaan	2
Sattuma	1
Yhteensä	7

Seuraavassa on muutamia haastateltujen kommentteja tästä asiasta:

”Rahan saanti ja se on mahdollista tällä alalla.”

”Kokemus alasta; olin alalla töissä ja kiinnostuin sitten yrittäjyydestä.”

”Sekä ammatti että mahdollisuus saada oma versta ja ammatin laatu.”

Alan valinta näyttäisi painottuvan sellaisille aloille, joissa ei tarvita kovin suuria investointeja. Lisäksi omalla ammattitaidolla on melko paljon merkitystä. Myös rahan ansainta näyttäisi vaikuttavan alan valintaan.

Osallistuminen yrittäjyyskoulutukseen Suomessa

Suurin osa (6) haastatelluista kertoo osallistuneensa jonkinlaiseen yrittäjyyskoulutukseen Suomessa. Monet ovat osallistuneet useampaan erilliseen koulutukseen. Yksi, joka ei ole osallistunut mihinkään koulutukseen täällä, oli opiskellut yliopistossa Virossa ja suorittanut siinä yhteydessä liiketoimintaosaamiseen liittyviä kursseja. Korkeakouluopintoja tosin oli muutamilla muillakin taustakoulutuksenaan.

Toiminta Suomessa ennen yrittäjyyttä

Haastatellut Suomeen muuttaneet virolaiset yrittäjät ovat ennen yrityksen perustamista työskennelleet toisen palveluksessa tai opiskelleet ja työskennelleet samanaikaisesti. Seuraavasta tilanne näkyy tarkemmin:

Taulukko 21. Toiminta Suomessa ennen yritystoimintaa.

Toiminta ennen yrityksen perustamista	Haastateltuja, N
Työnteko toisen palveluksessa	4
Opiskelu ja työnteko toisen palveluksessa	3
Yhteensä	7

Opiskelu on ollut usein ammatillisen pätevyuden hankkimista Suomessa jollekin alalle. Lisäksi useat ovat kartuttaneet kielitaitoaan opiskelemalla joko suomea tai ruotsia. Työnteko toisen palveluksessa on ollut joko oman alan tai jonkin aivan muun alan töiden tekemistä.

Seuraavassa joitakin maahanmuuttajayrittäjien kommentteja:

”Opiskelin yrittäjäkurssilla ja kielikurssilla ja olin kyllä myös vieraalla töissä.”

”Opiskelin ihan eri alalla ja olin työssä oman alan yrityksessä”.

Merkillepantavaa on se, että kukaan haastatelluista ei mainitse olleensa työttömänä ennen yritystoiminnan aloittamista. Käsitys siitä, että yrittäjyys olisi pakkoyrittäjyyttä, eliminoiduu siten virolaistenkin maahanmuuttajayrittäjien kohdalla.

Suomen/ruotsin kielen osaaminen ennen yrittäjäksi ryhtymistä

Virosta Suomeen tulevat maahanmuuttajat osaavat yleisesti ottaen melko hyvin maan kieltä. Jos kieltä ei osata se on helppo oppia. Yli puolet haastatelluistakin osasi suomen kieltä melko hyvin yrittäjäksi ryhtyessään. Yllättävämpää on se, että kaksi haastatelluista osasi molemmat kielet hyvin ja yksi toista kieltä hyvin ja toistakin jossain määrin. Lähes puolet onkin sijoittunut Pohjanmaalla paikkakunnille, joissa ruotsin kieli on hyvin tärkeä asujaimiston kieli.

Seuraavasta näkyy haastateltujen vastaukset ja arviot heidän omasta kielitaidostaan:

Taulukko 22. Haastateltujen arviot omasta kielitaidostaan.

Kielten osaaminen	Haastateltuja, N
Osasin hyvin molemmat maan viralliset kielet	2
Osasin hyvin toista kotimaista kieltä	4
Osasin hyvin toista kotimaista kieltä ja toista vähän	1
Yhteensä	7

Seuraavassa on muutama haastateltujen kommentti asiasta:

”Osasin ruotsin kieltä paremmin kuin suomea ja lisäksi osasin seitsemää muuta kieltä. Suomea olen oppinut tässä sivussa lisää.”

”Osasin suomea ja tällä kylällä tulee myös osata ruotsia ja sekin sujuu hyvin.”

”Osasin suomen kieltä ja ruotsin kieltä olen oppinut myöhemmin. Nyt osaan ruotsiakin aika sujuvasti.”

Monille virolaisille kielikysymys ei tuota mitään ongelmia. Näiden maahanmuuttajien on ollut helppo tulla Suomeen ja perustaa yritys tänne. Monilta löytyy myös toisen kotimaisen kielen taitoja.

Yksi vai useampi yritys?

Yhden yrityksen omistajia on haastateltujen virolaisten maahanmuuttajayritysten omistajien joukossa kolme haastatelluista. Osa maahanmuuttajayrittäjistä on kuitenkin ehtinyt jo perustaa Suomeen useamman yrityksen. Haastatelluista maahanmuuttajayrittäjistä neljä (eli yli puolet) vastasi, että heillä on tai on ollut jo toinenkin yritys Suomessa. Yhdellä haastatelluista oli Suomessa kolme yritystä.

Jossain määrin perustettujen yritysten määrä on riippuvainen siitä, miten pitkään maahanmuuttaja on ollut Suomessa. Kaikkia tapauksia tämä pitkä oleskeluaika ei kuitenkaan selitä. Mieluummin se on merkinä perustajien suuremmasta yrittäjäysaktiivisuudesta.

Tätä kuvaavat esimerkiksi seuraavat haastateltujen kommentit.

”Yritys on perustettu 2009 ja kun välillä olin äitiyslomalla, olen nyt laajentanut yritystä niin, että yrityksiä on nyt kaksi.”

”Minulla on kolme yritystä kahdella eri toimialalla.”

4.2.3 Virolaisten maahanmuuttajien kokemukset yrittäjyydestä Suomessa

Mikä on ollut parasta ja tärkeintä yrittäjyydessä?

Useimmat haastatellut (3) mainitsevat parhaimmaksi ja tärkeimmäksi yrittäjyydessä rahan ansainnan. Seuraavaksi tulee mielenkiintoinen työ (2) ja se, että saa olla oma herransa ja päättää itsenäisesti asioista yrityksessään (1). Yhden vastaajan mielestä yrittäjänä saatu status Suomessa on hänelle tärkein asia yrittäjyydessä.

Rahan ansaitseminen näyttäisi olevan virolaisille maahanmuuttajayrittäjille tärkeämpää kuin yleensä Pohjanmaalle tulleeille maahanmuuttajayrittäjille (Melin & Melin 2012). Monet mainitsevat sen myös toiseksi tärkeimmäksi tekijäksi yrittäjyydessä. Lisäksi muutamat korostavat päätöksenteon itsenäisyyttä tärkeänä seikkana.

Seuraavassa on muutamia haastateltujen kommentteja tästä asiasta:

”Halu olla oma herransa, päättää asioista ja myös rahan ansainta.”

”Rahan ansainta sekä tieto ja kokemus, mitä yrittäjyyden kautta saa.”

Onko yritystoiminta myötävaikuttanut suomalaisen yhteiskuntaan sopeutumiseen?

Suurin osa haastatelluista virolaisista maahanmuuttajayrittäjistä oli sitä mieltä, että yritystoiminta oli myötävaikuttanut siihen, että he ovat sopeutuneet paremmin suomalaiseen yhteiskuntaan. Haastateltujen joukossa on sellaisia, joilla on suomalainen avio- tai avopuoliso tai poika- tai tyttöystävä. Nämä ovat omalta osaltaan vaikuttaneet sopeutumiseen ja auttaneet siinä myös liiketoiminnan puolella. Monet ovat saaneet yritystoiminnan kautta tuttuja ja ystäviä suomalaisista ja tukiverkostoa on siten tullut kasvatettua.

Koska useimpien yrittäjien asiakkaat ovat suomalaisia, oli tärkeätä sopeutua yhä paremmin suomalaiseen yhteiskuntaan. Asiakkaat olivat auttaneet sopeutumaan. Monen mielestä asiakailta on opittu päivittäin asioita suomalaisesta yhteiskunnasta ja asiakkaiden tavoista toimia. Nämä ovat olleet tärkeitä tietoja yrittäjille.

Seuraava kommentti kuvaa asiaa:

”Riippuu ihmisen luonteesta. Toinen on sopeutuvainen, toinen ei. Meillä Virossa on sanonta: Jos olet susi laumassa, sitten pitää ulvoa. Yleensä olen itse pyrkinyt aina sopeutumaan laumaan.”

”Yritystoiminta on ilman muuta vaikuttanut sopeutumiseen suomalaiseen yhteiskuntaan. On oppinut paljon kulttuurista ja kansasta. Tärkeätä on, että suomalainen pitää sanansa. Kun teen kansainvälisestikin töitä, minä pystyn vertaamaan muihin. Minä olen itsekin jo omaksunut paljon suomalaisten ominaisuuksia ja piirteitä ja arvostan niitä kovasti.”

Joidenkin yrittäjien mukaan heille on tarjottu yhteistyötä suomalaisten yritysten taholta. Yritystoiminta on myös pakottanut perehtymään suomalaiseen lainsäädäntöön, viranomaisiin ja erilaisiin käytäntöihin muun muassa verotukseen, Kela-asioihin, kulttuuriin ja muihin yrittäjälle tärkeisiin asioihin. Samalla on muukin yhteiskunta tullut yrittäjille tutuksi.

Taulukko 23. Yritystoiminnan vaikutukset sopeutumiseen suomalaiseen yhteiskuntaan.

Sopeutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan	Haastateltuja, N
On vaikuttanut sopeutumiseen	5
Ei ole vaikuttanut	1
Kyllä ja ei	1
Yhteensä	7

Haastatelluista yksi oli sitä mieltä, että yritystoiminta on osittain vaikuttanut sopeutumiseen suomalaiseen yhteiskuntaan ja osittain ei. Hänen perheensä oli ollut koko ajan Virossa, mikä seikka on voinut vaikuttaa integroitumiseen ratkaisevasti.

Seuraavassa on hänen kommenttinsa:

”Paljon hyviä asiakkaita ja ystäviä on tullut töiden kautta. Työt ovat menneet erittäin hyvin, kaikki, joille olemme työskennelleet, ovat tyytyväisiä. Kaikki ovat olleet sitä mieltä, että olemme hoitaneet hommamme hyvin. Minulla on kuitenkin ajatus, että menen joskus takaisin kotiin Viroon. Tätä en tee loppuelämäni.”

Yksi haastateltu katsoi, että yritystoiminta ei ole vaikuttanut sopeutumiseen. Hän oli ollut Suomessa jo 14 vuotta. Hänen asenteensa suomalaista yhteiskuntaa kohtaan ei ollut kovin positiivinen. Hän osasi suomen kieltäkin hyvin, joten kielitaito ei ainakaan ollut vaikeuttanut sopeutumista.

Kokonaisuutena voi kuitenkin todeta, että pääosa virolaisista maahanmuuttajayrittäjiä pitää yritystoimintaa hyvänä yhteiskuntaan sopeutumisen keinona.

Vaikkeimmiksi koetut asiat yrittäjyydessä

Asiakassuhteisiin liittyvät seikat on koettu monessa mielessä hankaliksi. Asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden löytäminen, asiakkaiden luottamuksen saavuttaminen sekä heidän vakuuttamisensa on koettu vaikeiksi. Osa haastatelluista on kokenut yhteistyön asiakkaiden kanssa hankalaksi.

Haastatellut maahanmuuttajayrittäjät ovat kokeneet vaikeaksi myös suomalaisen byrokratian sen eri muodoissaan. Lainsäädäntö, verotuskäytännöt ja muut viranomaismääräykset on koettu vaikeaselkoisiksi. Nämä seikat ovat huomattavasti vaikeuttaneet yrittäjän arkea. Yhden haastatellun mielestä mikään ei ole ollut kovin vaikeata.

Seuraavasta näkyvät yrittäjien kokemukset tiivistettynä taulukkona.

Taulukko 24. Yrittäjä on kokenut vaikeimmaksi yritystoiminnassaan.

Yrittäjä on kokenut vaikeimmaksi yritystoiminnassaan	Haastateltuja, N
Suomalainen byrokratia eri ilmenemismuotoineen	1
Joskus on ollut pakotettava itsensä hommiin (esim. ylitöihin)	1
Mitään ei ole koettu vaikeaksi	1
Asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden löytäminen sekä uusien kontaktien luominen	2
Asiakkaiden luottamuksen saavuttaminen	1
Yhteistyö asiakkaiden kanssa	1
Yhteensä	7

Asiakkaiden löytäminen on ollut varsinkin joillakin toimialoilla vaikeata. Näin oli esimerkiksi rakennusalalla. Asiakkaat ovat olettaneet, että maahanmuuttaja tekee työt paljon halvemmalla ja mahdollisesti pimeästi. Kun näin ei olekaan ollut, suomalaiset asiakkaat ovat vetäytyneet sopimuksestaan. Monen maahanmuuttajayrittäjän on ollut tehtävä paljon työtä sen eteen, että suomalaisten luottamus on saavutettu. Mitä ”uudempi” toimiala on kysymyksessä, sitä vaikeampaa asiakkaiden hankinta ja heidän luottamuksensa saavuttaminen on ollut.

Seuraava kommentti kuvaa asiaa:

”Työn hankkiminen ja se, että saa asiakkaiden luottamuksen, kun on ulkomaalainen tausta. Se on vaikein osa siinä.”

Muutama maahanmuuttaja koki, että mikään ei ole ollut kovin vaikeata Suomessa. Eri ihmiset kokevat varmasti asioita eri tavoin. Toisen mielestä byrokratia ja paperityöt ovat erittäin hankalia, mutta toisen mielestä mikään ei ole ollut vaikeata, vaikka onkin pitänyt ottaa normeista selvää, jotta on pystynyt itse tekemään kirjanpidon ja muut paperityöt.

Seuraava kommentti kuvaa asiaa:

”Mikään ei ole ollut vaikeata. Minulla on ollut myötätuulta koko ajan.”

Odotettua helpommaksi koetut asiat yrittäjyydessä

Myös tämän kysymyksen kohdalla näkyvät yksilölliset erot. Eri toimialoilla näyttäisi myös olevan eroja. Monilta osin vastaukset hajaantuivat melko paljon. Seuraavassa on esitetty tiivistettynä vastaajien mielipiteet asiasta.

Taulukko 25. Odotettua helpommaksi on koettu.

Odotettua helpommaksi on koettu	Haastateltuja, N
Ei mikään	1
En osaa sanoa	1
Asiakkaiden saanti	1
Avun saanti viranomaisilta ja muilta tahoilta	3
Ihmisten kanssa kommunikointi	1
Yhteensä	7

Kolme haastateltua koki, että viranomaiset ovat auttavaisia ja muiltakin tahoilta saa hyviä, luotettavia neuvoja. Hyvinä ohjeiden antajina pidettiin tilitoimistoja.

Yksi haastatelluista koki, että Suomessa on kaikki vaikeata ainakin maahanmuuttajayrittäjän kannalta katsottuna.

”Mikään ei ole ollut helppoa . Eihän täällä tueta muuta kuin Nokiaa ja muita suuria yrityksiä. Kovasti puhuttiin muka, että nyt saat starttirahaa. Eihän se ollut mitään 2x 300 €. Mulla maksaa yksi kone saman verran kun yksi starttipaketti. Eihän sitä voi saada tavallinen mitään niitä tukia. Pitää olla joku erikoinen ala ja osata pelata niiden kanssa. Sitten voisi saada jotku isommat tuet.”

Asiakkaiden saannin helppous oli yhdelle maahanmuuttajayrittäjälle melkoinen yllätys. Toisen mielestä ihmisten kanssa kommunikointi on osoittautunut Suomessa helpoksi.

”Se, että asiakkaita on tullut liikkeeseen, on yllättänyt monella tavalla.”

Yksi haastateltu ei osannut mainita mitään sellaista, minkä olisi kokenut erityisenä helppoutena yrittäjän taipaleellaan.

Yritystoiminnan onnistuminen

Haastattelujen pohjalta tehtyjen tiivistettyjen vastausten perusteella yrittäjät arvioivat onnistumistaan yritystoiminnassa seuraavasti.

Taulukko 26. Miten yritystoiminta on onnistunut?

Miten yritystoiminta on onnistunut?	Haastateltuja, N
On onnistunut hyvin	5
Menettelee	2
On onnistunut huonosti	-
Yhteensä	7

Runsa kaksi kolmasosa vastaajista katsoi, että on yritystoiminnassaan onnistunut hyvin tai erittäin hyvin. Moni sanoo onnistuneensa paremmin kuin alun perin oli itse ajatellut.

”Yritystoiminta on onnistunut todella hyvin. Olemme lentäneet myötätulessa.”

”On onnistunut, olen siihen tyytyväinen.”

Kahden haastatellun mielestä yritystoiminta on sujunut siten, että yrityksen kanssa jotenkin pärjättiin ja se menetteli.

”Mennyt pikku hiljaa paremmaksi, mutta isolla työllä eteenpäin.”

Kukaan haastatelluista ei mainitse, että liiketoiminta olisi mennyt huonosti.

Mikä merkitys seuraavilla tekijöillä on ollut yrittäjyydessä:

Rahoituksen varmistaminen

Yli puolet haastatelluista sanoo käyttäneensä omaa rahaa yrityksen toiminnan rahoittamiseen. Yritystoimintaan sijoitettua rahaa oli pääosin tienattu palkkatyössä Suomessa. Pankeista saadut lainat olivat olleet tärkeitä kahdelle haastatellulle. Silloinkin oli luonnollisesti tarvittu omaa rahaa lisäksi. Joku oli myös saanut Finnveran takauksen toiminnan aloittamisvaiheessa. Perhe oli ollut osittain rahoittajana yhdelle haastatellulle, mutta pääosa rahoituksesta oli kuitenkin omia säästöjä.

Taulukko 27. Yrittäjien tärkeimmät rahoituslähteet.

Tärkeimmät rahoituslähteet	Haastateltuja, N
Oma rahoitus	4
Pankin rahoitus	2
Perheen rahoitus	-
Tutut kumppanit	1
Yhteensä	7

Rahoituksella ja sen järjestymisellä on ollut keskeinen merkitys yritystoiminnan kannalta monelle maahanmuuttajayrittäjälle.

Haastatelluissa on toki niitäkin, jotka ovat tarvinneet vain hyvin vähän pääomaa yritystoimintaansa varten. Silloin toiminta perustuu usein pääosin yrittäjän omaan ammattitaitoon. Muutamien vastausten mukaan toiminta oli aloitettu hyvin pienestä ja päästy matkaan pienillä investoinneilla. Yrityksiä oli sitten kasvatettu vähitellen. Suurta pääoman tarvetta ei siten ole aluksi ollut ja on saatettu pärjätä pelkästään omilla sijoituksilla.

Joskus on epäilty julkisuudessa, että maahanmuuttajien yrityksissä saattaisi Suomessa olla mukana rahanpesua harjoittavia yrittäjiä. Näiden haastattelujen joukossa ei ollut yhtäkään sellaista tapausta, missä olisi ollut minkäänlaisia viitteitä sellaiseen toimintaan.

Ympäristön vierauden vaikutukset toimintaan

Useimpien haastateltujen mielestä ympäristön vieraudella ei ollut merkitystä heidän yritystoimintansa kannalta. Monet näistä vastaajista ovat olleet jo Suomessa ennen yritystoiminnan aloittamista sen verran kauan, että ovat melko hyvin selvillä suomalaisesta toimintaympäristöstä. Muutamat ovat myös opiskelleet Suomessa. He olivat jo sinä aikana tottuneet suomalaiseen toimintaympäristöön omasta mielestään riittävästi.

Taulukko 28. Erilaisen toimintaympäristön merkitys.

Erilaisen toimintaympäristön merkitys	Haastateltuja, N
Ei ole ollut merkitystä	6
Luullakseni on vaikuttanut	1
Yhteensä	7

Seuraavassa on yhden haastatellun kommentti tästä asiasta:

”Minä luulen, että sillä on merkitystä. Minä haluan tulla tunnetuksi oman alani hyvänä yrittäjänä – en virolaisena sen alan yrittäjänä. Toivoisin, että ammattitaito menisi virolaisuuden edelle. En ole kyllä huomannut mitään ennakkoasenteita.”

Virolaiset vastaajat ovat myös olleet sitä mieltä, että olosuhteet ovat siinä määrin samanlaisia kuin Virossakin, että ongelmaa ei ole tästä asiasta syntynyt.

Rasismi ja diskriminointi

Haastattelujen perusteella näyttää siltä, että rasismi on poikkeuksellista ja diskriminointiakin esiintyy harvoin. Monet haastatellut ovat todenneet, että kaikki Suomessa ovat erittäin avuliaita ja ystävällisiä.

Toisaalta muutamat yrittäjät ovat törmänneet siihen, että on vaikeata saavuttaa suomalaisten luottamus. Näin on ollut esimerkiksi rakennusalalla.

Taulukko 29. Rasismi- ja diskriminointikokemukset.

Rasismia tai diskriminointia kokeneet	Haastateltuja, N
Rasismia/diskriminointia ei ole koettu	4
Joskus diskriminointia kokeneet	3
Rasistisia hyökkäyksiä kokeneet	-
Yhteensä	7

Seuraavassa on joitakin vastaajien kommentteja:

”On koettu monessakin asiassa ja usein, vaikka ihmiset päällisin puolin ovatkin kohteliaita ja puhuvat hienosti. Loppujen lopuksi kuitenkin sillä on merkitystä, kun ei ole täältä syntyperäisesti kotoisin. Kyllä minä olen kokenut sen.”

”Rasistisia hyökkäyksiä en ole kokenut, mutta tietynlaista diskriminointia. Aina sanotaan, että virolaisten tulisi saada niin paljon. Heidän mukaansa virolaisten tulisi tyytyä puoleen siitä, mitä saadaan.”

”Rasisteja on joka maassa. Kyllä niitä on sattunut kodalle. Kyllä käsitykset muuttuvat, kun työ tehdään heillekin hyvin.”

Haastatelluista kukaan ei ole kokenut rasistisia hyökkäyksiä.

Paikallisten luottamuksen saavuttaminen

Suurin osa haastatelluista virolaisista maahanmuuttajayrittäjistä katsoi, että paikallisten luottamuksen puute ei ollut mikään ongelma. Näin vastasi neljä henkilöä. Yksi kommentoi tätä sanomalla, että toki yrittäjä joutuu toimimaan niin, että asiakkaille syntyy luottamus. Rakennusalan yrittäjien mielestä työn jälki puhui puolestaan ja oli omiaan lisäämään ihmisten luottamusta, vaikka alkuun onkin ilmennyt tietynlaista luottamuksen puutetta.

Taulukko 30. Paikallisten luottamuksen saavuttaminen.

Paikallisten luottamuksen saavuttaminen	Haastateltuja, N
Ei ole ollut ongelmaa saavuttaa luottamusta	4
Luottamuksen puutetta on koettu	2
Vaikea sanoa	1
Yhteensä	7

Kahden vastaajan mielestä luottamuksen puutetta oli jossain määrin ollut. Heidän kommenttiansa mukaan luottamuksen puute oli tullut esille erityisesti alkuvaiheessa. Usein kuitenkin oli käynyt niin, että kun ihmiset olivat oppineet tuntemaan yrittäjän, luottamus oli saavutettu. Yhden vastaajan mielestä oli vaikea arvioida, oliko luottamuksen puutetta esiintynyt.

Yrityskontaktien merkitys yritystoiminnan kannalta

Suurin osa yrittäjistä koki, että oli ollut helppo saada kontakteja, eikä kontaktien puuttuminen ole ollut yritystoiminnassa mitenkään hallitsevaa. Monet yrittäjät kertoivat haastattelussa, että tavarantoimittajat ja muut yrityskontaktit oli ollut helppo löytää Suomessa. Jollakin suomalainen puoliso oli auttanut kontaktien luomisessa. Monet olivat myös kokeneet, että pienellä paikakunnalla toimimisesta on tässä suhteessa ollut hyötyä: Kaikki tuntevat toisensa ja kontaktitkin löytyvät helposti.

Taulukko 31. Yrityskontaktien merkitys yritystoiminnalle.

Yrityskontaktien merkitys yritystoiminnalle	Haastateltuja, N
Kontaktien luominen ei ole ollut ongelma	5
Kontaktien luominen on ollut jonkinlainen ongelma	2
Yhteensä	7

Kaksi haastateltua katsoi, että yrityskontaktien luominen on ollut varsinkin aluksi haasteellista. Toisella ensimmäinen talvi oli hankala, kun oli kylmää ja lumista. Hän toimii sen tyyppisenä rakentajana, että rakentamisen olosuhteet voivat ratkaisevasti vaikeutua sääolosuhteiden vuoksi. Toisen mielestä kontaktien löytäminen on aiheuttanut jossain määrin ylimääräistä väivannäköä.

Puutteellinen kielitaito yritystoimintaa hankaloittavana tekijänä

Lähes kaikki vastaajat kokivat, että heillä ei ole ollut yritystoiminnassa kielen takia ongelmia. Osa on aloittanut yritystoiminnan siinä vaiheessa kun he ovat jo osanneet kieltä ja sopeutuneet muutenkin suomalaiseen yhteiskuntaan. Yleensäkin Virosta Suomeen tulleet ovat osanneet ainakin suomen kieltä varsin hyvin. Yllättävää onkin se, että monet virolaisista ovat osanneet

myös ruotsin kieltä. Muutama heistä onkin asettunut asumaan kuntiin, joissa enemmistön kieli on ruotsi. Niissäkin on pärjätty kielen puolesta hyvin.

Taulukko 32. Puutteellisen kielitaidon merkitys.

Puutteellinen kielitaito	Haastateltuja, N
Ei ole ollut mikään ongelma yritystoiminnassa	6
On ollut ongelma yritystoiminnassa	1
Yhteensä	7

Yksi oli saanut apua suomalaiselta mieheltään aina, kun kielen kanssa oli tullut ongelmia. Hänkin kuitenkin puhui haastattelussa varsin hyvää suomen kieltä.

Kaikilla haastatelluilla virolaisilla maahanmuuttajayrittäjällä on pääsääntöisesti melko hyvä kielitaito. Pohjanmaalla edellytetään monissa ammateissa lisäksi kummankin kotimaisen kielen taitoa. Vaikuttaa siltä, että monella maahanmuuttajayrittäjällä on myös halua opiskella sekä suomea että ruotsia. Jotkut maahanmuuttajista ovat olleet todella sinnikkäitä kielten opiskelussa.

Kielitaito on a ja o maahanmuuttajayrittäjienkin kohdalla. Sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan tapahtuu vasta, kun osataan maan kieltä. Kielitaidosta huolimatta yrittäminen voi olla vaikeata.

Viranomaisten tuen puute

Pääsääntöisesti maahanmuuttajayrittäjät suhtautuvat positiivisesti Suomessa oleviin viranomaisiin ja muihin tahoihin, jotka antavat apuaan yritystä perustettaessa. Vastaajista kuusi koki, että viranomaisten ja avustuspisteiden kanssa ei ollut mitään ongelmia ja apua on saatu tarvittaessa näistä paikoista. Yksi vastaaja koki, että ei ole ollut yrittäjänä niin paljon tekemisissä viranomaisten kanssa, että olisi syntynyt mitään varsinaista kuvaa asiasta.

Yhdelle vastaajalle oli ollut apua suomalaisesta puolisoista, joka on informoinut palveluita tuottavista organisaatioista. Monet mainitsevat nimeltä Vasekin, Concordian ja Dynamon, joista oli virolaisillekin maahanmuuttajayrittäjille ollut paljon apua.

Mukana on myös niitä, jotka ovat hakeneet tietonsa Internetin välityksellä ja kyselemällä yrittäjäystäviltään ja tuttaviltaan. Jotkut ovat saaneet koulutuksensa yhteydessä melko laajasti tietoa yrittäjyydestä. Valmiudet ovat syntyneet jo siinä vaiheessa. Yksi vastaaja kommentoi, että joskus viranomaisten käsittelyt kestävät viikkoja, kun itse haluaisi saada jotakin tehtyä nopeasti.

Monet maahanmuuttajayrittäjät turvautuivat useissa asioissa kirjanpitäjiinsä. Vaikuttaa siltä, että kirjanpitäjän rooli on erittäin moninainen ja tärkeä useiden yrittäjien kohdalla.

4.2.4 Virolaisten maahanmuuttajien toimintatavat yrittäjinä

Maahanmuuttajayritysten työntekijöiden kotimaat

Suurin osa maahanmuuttajien yrityksistä oli pieniä. Haastateltujen yrityksistä kolmessa työskenteli vain omistaja. Neljässä haastateltujen yrityksistä oli työntekijöitä. Näissä suomalaisia ja ulkomaisia työntekijöitä oli seuraavasti.

Taulukko 33. Työntekijöiden kotimaat.

Työntekijöiden kotimaat	Haastateltuja, N
Sekä suomalaisia että ulkomaalaisia työntekijöitä	2
Ulkomaalaisia työntekijöitä	2
Suomalaisia työntekijöitä	-
Yhteensä	4

Näyttäisi olevan niin, että virolaiset maahanmuuttajayrittäjät ovat melko herkkiä palkkaamaan ulkomaalaisia työntekijöitä palvelukseensa. Nämä ulkomaalaiset työntekijät ovat haastatelluissa yrityksissä nimenomaan virolaisia työntekijöitä. Se on luonnollisesti helppoa, koska kommunikointiongelmia ei ole ja työntekijöiden tavat tunnetaan.

Asiakkaat

Pohjanmaan alueella on paljon maahanmuuttajia. Tämä heijastuu yleensä ulkomaalaisten yrittäjien asiakaskuntaan. Haastateltujen virolaisten yrittäjien asiakaskunta on kuitenkin voittopuolisesti suomalaisia. Tämä on paljon riippuvaista yritystoiminnan aloista, missä virolaiset maahanmuuttajayrittäjät toimivat.

Taulukko 34. Asiakaskunnan taustat haastateltujen mukaan.

Asiakkaiden alkuperä	Haastateltuja, N
Sekä suomalaisia että ulkomaalaisia	2
Suomalaisia asiakkaita	5
Yhteensä	7

Pelkästään suomalaisia asiakkaita on viidellä haastatellulla. Näistä yrityksistä moni toimii rakennusalalla tai käsityöammateissa. Palveluja tuottavat ja kaupan alan yritysten asiakaskunta voi olla myös ulkomaalaisia esimerkiksi maahanmuuttajia.

Asiakaskuntaan vaikuttaa lisäksi paljon se, ovatko asiakkaat kuluttaja-asiakkaita vai yritysasiakkaita. Yritysasiakkaat ovat Suomessa usein suomalaisia. Pohjanmaallakin on kuntia, joissa ulkomaalaisia vielä asuu vain kourallinen. Silloin maahanmuuttajayritysten asiakaskunta on luonnollisesti pääosin suomalaista.

Tavaroiden tilaaminen

Viisi haastatelluista virolaisista maahanmuuttajayrityksistä tilasi tavaransa Suomesta. Tämä kuvaa hyvin sitä, että useat maahanmuuttajat haluavat sopeutua ja integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan mahdollisimman hyvin. Saattaa olla myös niin, että tällä seikalla on suora yhteys

tuotteiden menekkiin. Kaksi haastatelluista yrittäjästä tilasi tavaraa myös jossain määrin entises-
tä kotimaastaan Virosta.

Rakennusalalla näyttäisi olevan erityistä tarvetta suomalaisen tavaran käyttämiseen ja tilaami-
seen, sillä muun muassa rakentamisen normit saattavat sitä edellyttää. Vaikuttaa siltä, että
suomalaiset tuotteet ovat myös määrätynlaisen laadun takeena.

Tavaroiden tilaaminen ja haastateltujen vastaukset näkyvät seuraavasta taulukosta tarkemmin.

Taulukko 35. Tavaroiden tilausmaa.

Tavaroiden tilausmaa	Haastateltuja, N
Tilataan Suomesta.	5
Tilataan sekä Suomesta että entisestä kotimaasta.	2
Yhteensä	7

Joku haastatelluista kertoi, että olisi kyllä edullisempaa tilata tavaraa Virosta, mutta hän on ti-
lannut ainakin toistaiseksi kaiken Suomesta.

Liikkeyhteydet entiseen kotimaahan

Kolme haastateltua virolaista maahanmuuttajayrittäjää oli yhteydessä Viroom ja neljä ei ollut
yhteydessä sinne liiketoiminnassaan. Normaaleja kontakteja perheen, suvun ja ystävien kes-
ken luonnollisesti oli kaikilla, mutta yrittäjän roolissa eivät kaikki olleet yhteydessä entiseen ko-
timaahan. Seuraavasta näkyvät tiivistetyt maahanmuuttajayrittäjien vastaukset:

Taulukko 36. Virolaisten maahanmuuttajayrittäjien liikkeyhteydet entisiin kotimaihin.

Liikkeyhteydet entisiin kotimaihin	Haastateltuja, N
Olen yhteydessä	3
En ole yhteydessä	4
Yhteensä	7

Seuraavassa on yhden haastatellun kommentti tästä asiasta:

*” Olen yhteydessä Viroom. Esimerkiksi nettisivut teetän siellä. Oma verkosto siellä auttaa. Viros-
ta saan vähän erilaiset kotisivut ja ne ovat hyviä tekijöitä siellä. Joissakin asioissa minulle on
helpompi löytää yhteistyökumppaneita omasta verkostosta kuin täältä.”*

Virolaisilla maahanmuuttajayrittäjillä näyttäisi olevan enemmän yhteyksiä entiseen kotimaahan-
sa kuin muilla maahanmuuttajayrittäjillä Pohjanmaan alueella (Melin & Melin 2012).

Sopeutuminen suomalaisiin käytäntöihin

Kaikki haastatellut maahanmuuttajayrittäjät ovat todenneet, että heidän on tullut sopeutua
suomalaisiin käytäntöihin yritystoiminnassaan.

Muutamit maahanmuuttajayrittäjät tekivät kirjanpitoinsa itse. Silloin sopeutuminen muun muas-
sa verotusta koskeviin käytäntöihin on melko haasteellista. Muuten ratkaisevaa näyttää olevan,

että kirjanpitäjät ja tilitoimistot osaavat palvella maahanmuuttajayrittäjiä oikein. Eräs haastateltava mainitsee saaneensa tukea suomalaiselta puolisoiltaan säännöksiin perehtymisessä.

Rakennusalalla on rakentamiseen ja turvallisuuteen liittyviä määräyksiä. Monilla maahanmuuttajayrittäjillä on käsitys, että Suomen viranomaiset valvovat heidän tekemisiään tiukemmin kuin muiden yrittäjien toimia. Kaikkia työnantajia koskevat työolainsäädännön määräykset työntekijöiden oikeuksista ja velvollisuuksista sekä työ- ja loma-ajoista.

Perheen, suvun tai ystävien apu yritystoiminnassa

Maahanmuuttajien yrityksissä näyttäisi olevan haastattelujen perusteella yleistä, että perhe ja sukulaiset sekä ystävät auttavat yrittäjiä melko usein. Usein se on välttämätöntäkin, koska monet yrittäjistä tekevät pitkiä työpäiviä ja työviikkoja.

Taulukko 37. Avun saanti yritystoiminnassa.

Avun saanti yritystoiminnassa	Haastateltuja, N
Perhe, sukulaiset tai ystävät auttavat	6
Perhe, sukulaiset tai ystävät eivät auta	1
Yhteensä	7

Se, keneltä apu tulee, vaihtelee paljonkin. Apua saatiin pääasiassa puolisoilta ja lapsilta. Suomalaisen puolisoita apu oli tärkeätä monille maahanmuuttajille. Avun luonne vaihtelee myös paljon. Apu oli joko hyvin konkreettista tekemistä, tai henkistä tukea.

”Auttaa sen verran kuin pystyy. Vaimo on suomalainen ja voi siten auttaa jonkin verran.”

Kaiken kaikkiaan merkittävä piirre maahanmuuttajien yrittäjyydessä näyttäisi näidenkin haastattelujen mukaan olevan se, että apua on joustavasti saatavissa perheeltä, sukulaisilta tai ystävil-
tä tarpeen mukaan.

Maahanmuuttajayrittäjien työaika

Lähes kaikki virolaiset maahanmuuttajayrittäjät tekivät pitkää työpäivää. Suomessakin yrittäjät tekevät pitkää työpäivää, mutta maahanmuuttajayrittäjät tekivät usein vielä pitempiä työpäiviä. Virolaiset maahanmuuttajayrittäjät eivät työpäivien ja -viikkojen osalta yllä kuitenkaan aivan samaan kuin kaikki Pohjanmaan maahanmuuttajayrittäjät enimmillään (Melin & Melin 2012). Muutamissa haastatteluissa tuli myös ilmi, että työajat vaihtelivat tilanteiden mukaan.

Seuraavassa on esitetty haastatteluaineiston ryhmittely päivittäin tehdyn työtuntimäärän mukaan.

Taulukko 38. Päivittäinen työtuntimäärä.

Työtunnit päivässä	Haastateltuja, N
Yli 8 h – 10 h	4
Yli 10 h – 12 h	1
Yli 12 h – 15 h	1
Tilausten mukaan	1
Yhteensä	7

Seuraavassa on esitetty viikoittainen työpäivien lukumäärä haastatelluilla maahanmuuttajayrittäjillä:

Taulukko 39. Viikoittaisten työpäivien määrä.

Työpäivien lukumäärä	Haastateltuja, N
5 pv tai vähemmän	1
6 pv	3
7 pv	2
tilausten mukaan	1
Yhteensä	7

”Teen noin 12 tuntia päivässä ja monesti seitsemänä päivänä viikossa. Talvella työskentelen vähemmän, kun olosuhteet ovat sellaiset. Vain silloin minun työni onnistuu, kun on poutakeli.”

Maahanmuuttajayrittäjien työaikoja nosti erityisesti se, että monet työskentelivät kaikkina viikon päivinä. Silloin työajat venyivät erittäin pitkiksi. Kukaan virolaisista maahanmuuttajayrittäjistä ei kuitenkaan tehnyt yli 15 tunnin työpäiviä. Haastateltuja ei tosin ollutkaan ravintola-alalla, jossa pisimpiä maahanmuuttajayrittäjien työaikoja muuten esiintyy (Melin & Melin 2012).

Yrityskoon kasvattamishalukkuus

Pääosa haastatelluista virolaisista maahanmuuttajayrittäjistä haluaa kasvattaa yrityskokoaan tulevaisuudessa. Haastatelluista vain yksi ei halua kasvattaa yrityskokoaan.

Taulukko 40. Halu kasvattaa yritystä tulevaisuudessa.

Halu kasvattaa yritystä tulevaisuudessa	Haastateltuja, N
Haluan kasvattaa yritystäni	6
En halua kasvattaa yritystäni	1
Yhteensä	7

Monet niistä, jotka halusivat kasvattaa yritystään tulevaisuudessa, olivat jo tähänkin mennessä niin tehneet. Muutamat heistä olivat kasvattaneet koko ajan yrityskokoaan, ja osalla näistä oli erilaisia tulevaisuudensuunnitelmia toiminnan laajentamiseksi. Monet pienimpien yritysten omistajista tiedostivat sen, että yrityksen laajentaminen edellyttää työntekijöiden ottamista, mikä lisää kustannuksia ja edellyttää myös myynnin kasvattamista. Mukana oli kuitenkin selkeästi muutamia kasvuyrityksiä.

”Nyt on sellainen ajatus, että voisin kasvattaa yritystäni jatkossa. Ensi kesänä voi jotain tapahtua. Minulle on tulossa kaksi työntekijää. Siihen mennessä pitää saada markkinointi kuntoon.”

Yksi vastaaja ilmoitti, että ei halua kasvattaa enää yrityskokoaan. Häntä epäilytti tarvittava työntekijöiden palkkaaminen. Yrittäjiä arvelutti yleensäkin se, löytyykö tilauksia ja työtä siinä tilanteessa tarpeeksi.

”En ole halunnut. Jos otan työntekijän tai useita, joudun miettimään, riittääkö heille sitten koko-aikaisesti töitä. Jos ei löydy, joudun itse maksamaan heille koko-aikaisesta työstä kuitenkin, mikä ei ole hyvä. Maksujahan tulee myös heti lisää, jos on työntekijöitä. Osa-aikaista ehkä pystyisi ottamaan, mutta ei se kannata. Pitää olla sitten niin isoja työmaita, että se kannattaa.”

Monesti yritysten laajentamisen syyt tai syyt siihen, että ei ole halua laajentaa, ovat hyvin samanlaisia kuin suomalaistenkin yritysten kohdalla.

Näkemys yrityksen tulevaisuudesta

Suurin osa (5) haastatelluista virolaisista maahanmuuttajayrittäjistä näkee tulevaisuuden positiivisena. Yksi yrittäjää näkee tulevaisuutensa negatiivisena ja yksi yrittäjä ei oikein osannut arvioida tulevaisuuttaan mitenkään.

Taulukko 41. Näkemys yrityksen tulevaisuudesta.

Arviot tulevaisuudesta	Haastateltuja, N
Näkee tulevaisuuden positiivisena	5
Näkee tulevaisuuden negatiivisena	1
Ei osaa arvioida tulevaisuutta	1
Yhteensä	7

Tulevaisuutensa positiivisena näkevistä osa oli selkeästi myös kasvuyrityksen omistajia. Osa heistä asettaa tavoitteensa hyvin korkealle: He halusivat olla alueensa parhaita oman alansa yrittäjiä muutaman vuoden kuluttua. Monet näkevät tuotteidensa tai palvelunsa laadun hyvänä kilpailuvalttina. Osa mainitsee alansa monet mahdollisuudet, joiden vuoksi toimintaa voidaan helposti mukauttaa markkinoiden muutosten mukaan. Osa mainitsee omat hyvät ideansa, joiden mukaan yritystä voidaan tulevaisuudessa kehittää ja pysyä siten ajan hermolla tulevaisuudessaakin.

”Pyrin olemaan kaupunkini paras oman alan yrittäjä tulevaisuudessa.”

”Monialayrityksenä; yhteistyön kautta on vahvempi osaaminen ja enemmän taitoja.”

Yksi virolainen kolmen hyvin menestyvän yrityksen omistaja näkee tilanteensa sellaisena, että hän on luopumassa alasta ja siirtymässä Viroon johonkin muuhun toimintaan. Ilmeisesti asiaan vaikuttaa se, että perhe ei ole missään vaiheessa muuttanut Suomeen.

”Tämä ei ole minulle elinikäinen työ. Teen tätä vain rahan vuoksi.”

Kokonaisuutena maahanmuuttajien yritykset eivät todennäköisesti poikkeakaan suomalaisten omistamista yrityksistä tulevaisuuden arvioiden suhteen.

Maahanmuuttajien yritysten kilpailijat

Vastaajilta tiedusteltiin myös sitä, keitä ovat heidän kilpailijansa. Suurimmalla osalla kilpailijat olivat sekä suomalaisia että maahanmuuttajia. Kahdella vastaajalla kilpailijat olivat suomalaisten yrityksiä. Yhden vastaajan mukaan hän toimii sellaisella alalla, että suoranaista kilpailua ei oikeastaan ole.

Taulukko 42. Yrittäjän kilpailijat.

Yrittäjän kilpailijat	Haastateltuja, N
Suomalaisia	2
Sekä suomalaisia että maahanmuuttajia	4
Kilpailua ei oikeastaan ole	1
Yhteensä	7

Määrätyillä toimialoilla Suomessa on tapahtunut voimakasta muutosta siihen suuntaan, että yhä useampi yritys on maahanmuuttajien hallussa. Yksi tällainen toimiala on rakennusala, jolla moni haastatelluista virolaisista yrittäjistäkin toimii.

4.2.5 Verkostoituminen

Maahanmuuttajayrittäjien tärkeimpiä verkostoja ovat verkostot asiakkaiden, tavarantoimittajien ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Edellisen perusteella saadaan jo kuva verkostoissa olevien rooleista ja tavoitteista yhteistyön suhteen.

Verkostoista tulee yrittäjien mukaan pitää hyvää huolta, jotta suhteet säilyisivät. Huolenpidon laatu ja toimintatavat riippuvat siitä, minkälaisesta verkostosta on kysymys. Asiakkaista pidetään huolta eri tavalla kuin tavarantoimittajista ja yhteistyökumppaneista. Yhteydenpito ulkomaille vaatii enemmän toimia ja aktiivisuutta kuin yhteydenpito suomalaisiin verkostoihin.

Pääsääntöisesti yrittäjät itse ovat olleet aktiivisia verkostojen muodostamisen yhteydessä. Joissakin tapauksissa verkostoja on syntynyt eri työtilaisuuksien yhteydessä, kun on toimittu samoilla työmailla esimerkiksi rakentamisessa tai hyvinvointipalveluissa.

”Itse olen ollut aktiivinen. Kun työskennellään tiettyjen henkilöiden kanssa samoilla työmailla usein, silloin syntyy luonnostaan verkostoja.”

Myös aktiivisilla yrittäjillä osa verkostoista on saattanut syntyä siten, että muut tahot ovat ottaneet yhteyttä yrittäjään. Nämä ovat voineet olla esimerkiksi erilaisia yhdistyksiä tai muita yrittäjiä. Yksi haastateltava mainitsee, että yhteistyökumppanit ja asiakkaat tulevat ja ottavat yhteyttä, jos tekee hyvää työtä. Työn laatu puhuu puolestaan ja vetää yhteistyökumppaneita puoleensa.

Verkostojen luominen

Taulukko 43. Verkostojen luominen yritystoiminnassa.

Aktiivinen taho verkostoitumisessa	Haastateltuja, N
Itse ollut aktiivinen	5
Verkosto syntynyt työtehtävien yhteydessä	2
Yhteensä	7

Maahanmuuttajayrittäjien verkostot ovat pääosin Suomessa olevia verkostoja mutta melko monella yrittäjällä on myös ulkomaille ulottuvia verkostoja. Verkostot ovat usein yritystoiminnassa yrittäjän entiseen kotimaahan päin syntyneitä yhteistyökuvioita. Yksityisesti yrittäjät ovat myös yhteydessä entiseen kotimaahansa esimerkiksi siellä oleviin sukulaisiin.

Maahanmuuttajat näkivät, että verkostoituneet yrittäjät pärjäävät monipuolisten suhteittensa vuoksi paremmin kuin heikosti verkostoituneet. Yrittäjät ovat myös oppineet verkostoitumisensa kautta tunnistamaan suomalaisten asiakkaiden käyttäytymistapoja ja mieltymyksiä. Sen ansiosta he ovat oppineet palvelemaan asiakkaitaan paremmin.

Monilla maahanmuuttajilla oli hyviä suomalaisia ystäviä, joihin he ovat voineet turvautua paitsi yritystoiminnassa, myös muuten halutessaan sopeutua suomalaiseen yhteiskuntaan. Haastatteluissa tuli esille erilaisia yhteyksiä maahanmuuttajien ja suomalaisten välillä.

Suomalaisten puolisoitten kautta solmitut yhteydet oli koettu tärkeiksi. Moni oli solminut yhteyksiä koulutuksen yhteydessä. Nämä yksityiset kontaktit olivat hyödyttäneet maahanmuuttajayrittäjiä myös liiketoiminnassa ja samalla he olivat oppineet lisää maan kieliä ja kulttuuriin liittyviä tapoja. Integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan oli näin syventynyt.

”Itse olen ollut aktiivinen luomaan mahdollisimman hyvän verkoston. Kaikki on omasta ajasta ja viitseliäisyydestä kiinni. Minulla on kymmenen jälleenmyyjää, jotka kaikki ovat suomalaisia. Se on mielestäni aika hyvä.”

Pohjanmaan pienissä kaupungeissa ja kunnissa on nähty hyväksi se, että ihmiset tunnetaan melko hyvin. Tämä on lisännyt haastateltujen mukaan verkostoja. Suuri osa ihmisistä tuntee toisensa. Hyvin tehdystä työstä ja hyvästä palvelusta sana kiihii nopeasti paikkakunnalla, hyvät uudet maahanmuuttajien yritykset on opittu tuntemaan ja niihin on ollut helppo tulla ja verkostoitua yrittäjien kanssa.

Verkostoituminen yritystoiminnassa on yleensä myös lisännyt yrittäjien integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Toisaalta verkostoituminen yksityiselämän puolella on yleensä aina auttanut maahanmuuttajia myös luomaan liiketoimintaan liittyviä kontakteja helpommin.

”Verkostoituminen on myös auttanut minua menestymään, koska työ tulee verkostojen kautta minullekin. En laita puhelinluetteloon tietoja itsestäni, koska kaikki tuntevat minut muutenkin.”

Virosta tulleet ovat pääsääntöisesti integroituneet hyvin suomalaiseen yhteiskuntaan. Parhaiten integroituneita ovat ne, joilla on suomalainen puoliso ja heikoimmin integroituneita ne, joiden perhe on jäänyt Vieroon. Silloin toiminta koetaan vain väliaikaiseksi.

4.2.6 Yrityspalveluiden rooli integroitumisprosessissa

Yrityksen perustamisrahoitus

Melko tavallista näyttää olevan, että maahanmuuttajayrittäjät ovat käyttäneet yrityksen perustamiseen omia varojaan. Pankki ei ole ollut läheskään jokaisessa hankkeessa rahoittajana, eivätkä muutkaan ulkopuoliset rahoittajat. Rahoitus on kuitenkin ollut yksi tärkeimmistä yrityksen perustamiseen liittyvistä tekijöistä.

Vain kaksi haastateltua virolaista maahanmuuttajayrittäjää oli hakenut ja saanut lainaa suomalaiselta pankilta tai Finnveralta yrityksensä perustamista varten. Yllättävän moni kuitenkin kertoo sijoittaneensa itse perustamisessa tarvittavan pääoman yritykseen. Moni yritys on melko pieni ja usein esim. rakennusalan yrittäjä on hankkinut jo paljon tarvitsemiaan työkaluja etukäteen ollessaan työntekijänä. Yksi oli käyttänyt sekä omia säästöjään että sukulaisilta saatuja lainoja yritystä perustaessaan.

Taulukko 44. Yritystoiminnan rahoitus.

Rahoituslähde	Haastateltuja, N
Pankki	1
Pankki ja Finnvera	1
Oma rahoitus	4
Oma ja sukulaisen rahoitus	1
Yhteensä	7

Virolaiset muodostavat muista maahanmuuttajayrittäjistä poikkeavan ryhmän siinä suhteessa, että pankkirahoitusta ja Finnveran lainoja on rahoitukseensa käyttänyt vain kaksi haastateltua. Yllättävän monet virolaiset maahanmuuttajayrittäjät olivat turvautuneet pelkästään omaan rahoitukseen. Monet yritykset olivat pieniä, joten rahan tarve investointeja varten ei kaikissa tapauksissa myöskään ollut kovin suuri. Kaksi haastateltavaa mainitsi, että he ovat aloittaneet toimintansa hyvin pienestä. Vähitellen on kasvatettu yritystä ja investoitu siihen lisää rahaa ja näin on päästy liikkeelle pienellä itse sijoitetulla pääomalla.

Hyöty yrittäjyyskoulutuksesta

Haastateltavilta kysyttiin, olivatko he osallistuneet erilaisten koulutusta organisoivien tahojen järjestämään yrittäjyyskoulutukseen Suomessa. Vain muutama haastatelluista oli osallistunut tällaiseen koulutukseen. Osa heistä katsoi hyötyneensä tästä koulutuksesta. Osa sanoi hake-neensa tietoa Internetistä ja olleensa siihen tyytyväinen.

Taulukko 45. Osallistuminen yrittäjyyskoulutukseen.

Osallistuminen koulutukseen/ koulutuksen järjestäjä tai luonne	Haastateltuja, N
En ole osallistunut yrittäjyyskoulutukseen	1
Ammattikorkeakoulu (VAMK)	1
Vakk:n järjestämä koulutus Yrittäjätutkinto ja muu koulutus	3
Yliopisto Virossa	2
Yhteensä	7

Koulutukseen osallistumattomien joukossa oli kaksi haastateltavaa, jotka olivat osallistuneet Virossa sellaiseen yliopistokoulutukseen, josta oli heille hyötyä myös Suomessa harjoitettavassa yritystoiminnassa. Haastatellut virolaiset maahanmuuttajayrittäjät ovat kokonaisuutena varsin pitkälle koulutettuja jo omassa maassaan.

Starttiraha aloittavalle yrittäjälle

Monista muista maahanmuuttajayrittäjistä poiketen virolaiset yrittäjät ovat usein saaneet starttirahaa. Yksi haastatelluista virolaisista yrittäjistä ei ollut saanut starttirahaa ja kaksi ei ollut hakenutkaan starttirahaa. Toinen heistä ei tiennyt sellaisesta mahdollisuudesta yritystä perustessaan.

Taulukko 46. Starttirahaa saaneet yritykset.

Starttirahan saanti	Haastateltuja, N
En ole saanut starttirahaa	1
Olen saanut starttirahaa	4
En ole hakenut	2
Yhteensä	7

Joukossa on niitä, joiden mukaan starttiraha on tai olisi auttanut kovasti perustamisvaiheen rahahuolissa.

”Olen saanut ja se oli tarpeellinen silloin ensimmäisenä talvena, kun töitä ei vielä ollut niin kovin paljoa.”

”En ole saanut, enkä ole osannut anoakaan. Se olisi kyllä auttanut perustamisvaiheessa, jos sitä olisi saanut alkuun.”

”En ole saanut hakemuksestani huolimatta, koska niiden mukaan olin jo alalla, kun olin ollut työntekijänä alalla.”

Starttirahaa saaneet olivat useimmiten saaneet sitä melko vähän. Yksi kertoo saaneensa pienen määrän starttirahaa. Häneltä yhden koneen ostamiseen oli mennyt enemmän rahaa kuin koko starttiraha.

Viranomaisten ja eri neuvontapisteiden apu ja neuvot maahanmuuttajayrittäjille

Neuvonta-apu yritystä perustettaessa

Haastatelluista virolaisista maahanmuuttajayrittäjistä viisi sai apua paikallisista kehitysyhtiöistä. Muilta yrittäjiltä oli saatu apua kahdessa tapauksessa. Muut viranomaiset olivat myös auttaneet joitakin yrittäjiä perustamisvaiheessa. Näitä ovat olleet verotoimisto ja TE-keskus.

Taulukko 47. Yrityksen perustamisapu.

Perustamisapu ja avun tuottaja	Haastateltuja, N
Paikalliset kehitysyhtiöt (Vasek 4 kpl, Concordia 1 kpl ja Dynamo kpl)	5
Muut viranomaiset (Verohallinto 1 kpl, TE-keskus 1 kpl, Työvoimatoimisto)	2
Muut yrittäjät	2
Yhteensä	9 mainintaa

Muutammat mainitsivat useita avun tuottajia, joten tässä on otettu kaikki lausumat mukaan oikeeseen taulukkoon.

Kehitysyhtiöiden antamaan apuun oltiin kaikkein tyytyväisimpiä. Vaikutti siltä, että kaikki haastatellut, jotka olivat kehitysyhtiöiden apua hakeneet ja saaneet olivat erinomaisen tyytyväisiä. Myös Internetissä olevia tietoja ja ohjeita oli seurattu.

Viranomaisten ja eri neuvontapisteiden apu ja neuvot maahanmuuttajayrittäjille toiminnan aikana

Erittäin tyytyväisiä virolaiset maahanmuuttajayrittäjät ovat olleet alueellisten kehitysyhtiöiden apuun ja neuvoihin myös toiminnan aikana. Maahanmuuttajien yrityksiä ja haastateltujakin on ollut eniten Vaasan alueella, joten Vasekin ja Startian palvelut ovat saaneet eniten huomiota. Virolaiset maahanmuuttajayrittäjät ovat myös pääsääntöisesti olleet tietoisia näiden neuvontapisteiden olemassaolosta.

Tiltoimistot ja kirjanpitäjät ovat monen haastatellun yrittäjän mielestä parhaita neuvontapaikkoja. Muuten neuvontapaikkakysymys jakoi paljon yrittäjien mielipiteitä ja hajonta on erittäin suuri.

Seuraavassa on tarkempi yhteenveto haastateltujen vastauksista. Taulukossa on huomioitu kaikki haastateltujen maininnat.

Taulukko 48. Yrityksiä neuvoneet tahot.

Neuvontapisteet	Haastateltuja, N
Alueellinen kehitysyhtiö Vasek/Startia 3;Concordia 1; Dynamo 0;	4
Tiltoimisto	4
TE-keskus	2
Verotoimisto	1
Koulutuksesta vastaavat tahot	1
Eläketurvakeskus	1
Yhteensä	13 mainintaa

”Vasek ja kyllä kaikki tarjoaa omaa apuaan, joten ei ole moittimista siinä suhteessa.”

”Eläketurvakeskus, Vasek, TE-keskus (Start-up –projekti). Se neuvoja, joka siellä oli antoi vastauksen moniin kysymyksiin. Se meni erittäin nappiin. Lisäksi olen soittanut moneen paikkaan ja ottanut asioista selvää. Verotoimistosta sain risiriitaisia ohjeita, joten minä luotan omaan tiltoimistooni enemmän.”

Minkä neuvontapisteiden tai viranomaisten palvelua et ole onnistunut saamaan?

Haastatelluilta maahanmuuttajayrittäjiltä kysyttiin myös, minkä neuvontapisteen palvelua he eivät olleet onnistuneet saamaan. On luonnollista, että kaikki maahanmuuttajayrittäjät eivät tienneet näistä mahdollisista neuvontapisteistä. Joistakin kuitenkin oli tietoa ja joidenkin paikkojen olemassaolosta oli saatu jälkeempään tietoa.

Taulukko 49. Neuvontapisteet, joiden apua ei ole saatu.

Neuvontapiste	Haastateltuja, N
En osaa sanoa	1
Kaikki apu on saatu, mitä on kysytty	4
Työvoimaviranomaiset	1
Rahoitusta myöntävät	1
Yhteensä	7

Monet haastateltavista olivat sitä mieltä, että apua on aina saatu, kun sitä on tarvittu ja kysytty. Apuun on oltu myös yleensä tyytyväisiä. Niistä paikoista, joista apua ei ollut tullut ei ole tarkempaa tietoakaan. Yksi haastateltu kritisoi rahoitusviranomaisia. Yksi haastateltu mainitsee, että hän ei saanut työvoimaviranomaisilta lainkaan apua. Haastateltu oli hakenut starttirahaa.

4.3 Virolaisten maahanmuuttajayrittäjien näkemyksiä yrittäjänä toimimisen eroista Virossa ja Suomessa.

Viron etuina yrittäjät mainitsivat muun muassa, että Viro on edullinen tuotteiden ja palveluiden hankintapaikka. Myös tuotteiden valmistus ja työn vuokraus ovat edullisia Virossa. Yrittäjän verotus on paljon edullisempaa kuin Suomessa.

Toisaalta kaikkia töitä ei ole yrittäjille tarjolla mitä Suomessa on esimerkiksi rakennustyömailla erilaisista rakennusperinteistä johtuen. Kaikkia töitä ei myöskään ole siellä tarpeeksi, koska Viro on pieni maa ja ostovoimaa on vähemmän kuin Suomessa. Laskuja ei aina makseta ja yrittäjille syntyy suuriakin luottotappioita. Rakennustyömailla on usein varkaita. Asioista kiistellään eri osapuolten kesken usein. Työn lopputulokseen ei olla aina tyytyväisiä. Maksettavat korvaukset ovat minimikorvauksia. Sekä yrittäjät että työntekijät pettävät toisiaan.

”Suomen ja Viron yritys-elämässä on eroa kuin yöllä ja päivällä. Mä olin työntekijä Virossa, mutta olin aika lähellä yrittäjää, kun olin työnjohdossa. Virossa on jatkuvasti varkaita työmailla. kaikki varastetaan, mikä irti lähtee. Virossa maksetaan minimikorvaus kaikesta. Kaikesta kiistellään. Voidaan esim. sanoa, että tuo laatta on huonosti ja se pitää ottaa pois ja laittaa uusi. Siellä kusetetaan jatkuvasti työntekijää. Virossa näkee myös sen kuinka kusetetaan yrittäjää. Sen näkee parhaiten Virossa.”

Suomessa toiminta on läpinäkyvää ja korruptio on alhainen. Yritysympäristö on aika suotuista yrittämiselle. Laskut maksetaan ajallaan ja toiminta on rehellistä. Suomessa on hyvät olosuhteet yrittämiselle.

Jos yrittäjällä on Suomessa työntekijöitä, tulisi liikevaihtoa olla vähintään kolmen työntekijän palkan ja muiden kulujen verran. Vasta silloin pystyy vastaamaan kustannuksista. Jos työntekijä sairastuu tai jää äitiyslomalle, aiheutuu työnantajan maksettavaksi suuret sairaus- tai äitiysloman kustannukset.

4.4 Yrittämiseen ja sopeutumiseen liittyvien tekijöiden ryhmittely

Edellisen tarkastelun perusteella aineisto ryhmiteltiin erikseen kahteen ryhmään. Ensimmäisen ryhmän muodostivat kokemukset, jotka liittyvät yrittäjyyteen. Toisen ryhmän muodostivat kaikki sopeutumiseen liittyvät tekijät. Yrittäjyyteen liittyvät tekijät ryhmitettiin siinä seuraaviin pää- ja alaryhmiin:

A) Yrittäjyyteen liittyvät tekijät

1. Maahanmuuttajan yritysaktiivisuuden tausta
2. Kokemukset yrittäjyydestä
3. Toimintatavat yrittäjänä

4. Verkostoituminen
5. Yrityspalveluiden rooli integroitumisprosessissa

B) Yhteiskuntaan integroitumiseen liittyvät tekijät

1. Sosiaalinen taso
2. Tiedollinen taso
3. Toiminnallinen taso

Nämä tarkastelut on esitetty tiivistetysti liitteessä. (Liite 4)

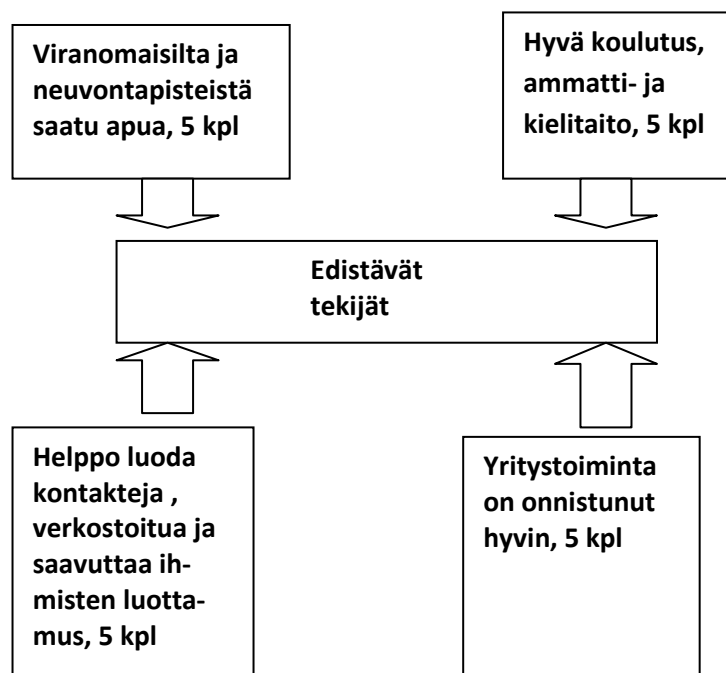
4.5 Missä määrin yrittäjyys on edistänyt sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan

Ryhmittelyn jälkeen tekijät pyrittiin yhdistämään ja tarkasteluun otettiin se, missä määrin juuri yrittäjyys on haastateltujen mukaan vaikuttanut virolaisten maahanmuuttajayrittäjien integroitumiseen suomalaiseen yhteiskuntaan. Haastatelluista viisi henkilöä oli sitä mieltä, että yrittäjyys on edistänyt heidän sopeutumistaan. Yksi vastaajaa katsoi, että yrittäjyys ei ollut edistänyt hänen sopeutumistaan ja yhden vastaajan mielestä yrittäjyys oli osittain edistänyt integroitumista, mutta osittain ei.

A) Yrittäjyys on edistänyt sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan (5,5 haastateltua)

1. Edistävät tekijät

- Helppo luoda kontakteja, verkostoitua ja saavuttaa ihmisten luottamus, 5 mainintaa
- Yrittäjän hyvä koulutus, ammattitaito sekä kielitaito, 5 mainintaa
- Viranomaisilta ja neuvontapisteistä on saatu tarvittaessa apua, 5 mainintaa
- Yritystoiminta on onnistunut hyvin, 5 mainintaa.

Kuvio 4. Yrittäjyys on edistänyt sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

2. Estävät tekijät

- Negatiivinen asenne ja epäluulo suomalaisia kohtaan, 1 maininta
- Luottamuksen puute, 1 maininta
- Business-taitojen puute, 1 maininta
- Yritystoiminnan motiivi vain rahan ansaitseminen, 1 maininta

B) Yrittäjyys ei ole edistänyt sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan (1,5 haastateltua)

Yrittäjä oli asunut Suomessa yhteensä 14 vuotta ja yrittäjänä hän oli ollut kuusi vuotta. Yrittäjä koki, että oli sopeutunut suomalaiseen yhteiskuntaan jo työntekijänä ollessaan melko hyvin. Lisäksi hänellä oli jo Virossa yritys, joten yritystoimintakin oli tullut tutuksi ennen Suomeen muuttamista.

Yrittäjän tärkein motiivi yritystoiminnan pyörittämiseen oli rahan ansaitseminen. Hän oli kokenut jossain määrin diskriminointia ja luottamuksen puutetta suomalaisten asiakkaiden taholta. Vaikka hän olikin saanut starttirahaa ja apua yrityksen perustamisvaiheessa, hänen asenteensa suomalaista yhteiskuntaa kohtaan oli lievästi negatiivinen.

5 Yhteenveto

5.1 Yhteenveto tuloksista

Virolaiset maahanmuuttajayrittäjät ovat tulleet joko suoraan Suomeen yrittäjiksi tai ensin työntekijöiksi tai opiskelijoiksi ja sittemmin perustaneet yrityksen tänne. Kun Suomessa puhutaan työperäisestä maahanmuutosta, virolaisten maahanmuutto on pääosin juuri sellaista. Heitä vetää Suomeen yrittäjiksi laajemmat markkinat kuin kotimaassa ja sen seikan mukanaan tuomat paremmat taloudelliset mahdollisuudet. Muutamat ovat päässeet hyödyntämään sellaisia valmiuksia ja osaamista, jolle Virossa ei olisi ollut käyttöä.

Tämän tutkimuksen tutkimusongelmana oli: ***”Miten yritystoiminta on integroinut virolaisia maahanmuuttajia suomalaiseen yhteiskuntaan Pohjanmaalla”***. Haastattelujen perusteella voidaan todeta, että yritystoiminta on selvästi sopeuttanut maahanmuuttajia suomalaiseen yhteiskuntaan.

Maahanmuuttajien integroitumista edistäviä tekijöitä olivat tämän tutkimuksen mukaan pärjäämisen mahdollistava koulutus, ammatti- ja kielitaito, Suomen asenneilmapiiirin kokeminen myönteisenä, hyvät verkostot, viranomaisten ja eri neuvontapisteiden tuki sekä taloudellinen hyvinvointi. Nämä kaikki nousivat esille yrittäjien haastatteluissa ja niiden nähtiin toteutuvan haastatelluilla yrittäjillä yritystoiminnan kautta hyvin tai vähintäänkin kohtuullisesti.

Tutkimusongelman ratkaisua lähestyttiin kolmen tutkimuskysymyksen kautta. Ensimmäinen tutkimuskysymys oli: *Missä määrin yritystoiminnan aloittaminen on edistänyt maahanmuuttajien työllistymistä?*

Kaikki haastatellut olivat sitä mieltä, että yritystoiminta on edistänyt heidän työllistymistään maahanmuuttajina Suomessa.

Osalle haastatelluista yrittäjän työ on ollut juuri se oikea ala ja ammatti, johon on haluttu hakeutua (5 haastateltua). Osalla näistä oma ammattitaito vauhditti tätä asiaa. Kolmella oli lisäksi kokemusta yrittäjyydestä. Näistä kaksi kuului myös edelliseen ryhmään. Kaikilla edellisillä oli selvästi vetoa (pull-tekijät) yrittäjyyteen.

Yhdellä oli ollut epävarma työsuhde ja vaikea saada palkkoja työnantajaltaan. Hänenkin kohdallaan yritystoiminta on ollut selvästi työllisyyttä edistävä tekijä Suomessa, vaikka yrittäjyys oli syntynyt työntävien tekijöiden (push-tekijät) vaikutuksesta.

Edellisten perusteella voidaan katsoa, että kaikkien näiden yrittäjien kohdalla yritystoiminta oli edistänyt maahanmuuttajan työllistymistä.

Toinen tutkimuskysymys kuului: *Miten yritystoiminta on onnistunut ja onko se tuonut maahanmuuttajille tavoitellun elintason?*

Haastatelluista viisi oli sitä mieltä, että yritystoiminta oli onnistunut hyvin. Muutamien haastattelujen mielestä menestys oli ollut paljon odotettua parempaa ja osin yllättävääkin. Muutamien liiketoimintasuunnitelmissaan tavoittelemat tulokset oli selkeästi ylitetty. Yksi haastateltu kuvaa tilannetta sanomalla, että *”on lennetty myötätuulessa.”* Heidän tavoittelemansa elintaso oli saavutettu hyvin. Kaikki he olivat kuitenkin sitä mieltä, että menestys oli vaatinut paljon ponnisteluja eikä ole tullut tyhjästä. Tässä maassa on heidän mukaansa työtä kaikille, jotka haluavat sitä tehdä. Yksi hyvin menestynyt yrittäjä tosin katsoi, että hän tekee tätä Suomessa vain jonkin

aikaa. Lopullinen tavoite oli palata takaisin Viroon. Todennäköisesti merkittävä syy tähän oli Virossa oleva perhe, joka ei ollut koskaan muuttanut Suomeen. Usealla maahanmuuttajayrittäjällä oli myös selkeitä suunnitelmia toiminnan kasvattamisesta ja yrityksen laajentamisesta.

Kaksi vastaajaa näki, että toiminta sujui melko ongelmattomasti. Menestys ei ollut erityisen suurta, mutta yritystoiminta oli kuitenkin tuonut tarpeellisen leivän ja yrittämistä on kannattanut sen vuoksi jatkaa. Kenenkään mielestä toiminta ei ollut onnistunut huonosti.

Kolmas tutkimuskysymys oli: *Miten yritystoiminta on edistänyt verkostoitumista suomalaisen yhteiskuntaan?*

Haastatellut yrittäjät pitävät verkostoitumista keskeisenä asiana integroitumisen kannalta. Yritystoiminta on haastattelujen mukaan pakottanut aktiiviseen verkostoitumiseen. On pitänyt ottaa selvää suomalaisista verotus-, eläke-, kirjanpito- ja muista käytännöistä. Joidenkin on pitänyt kartoittaa suomalaisten makutottumuksia ja tapoja, jotta he ovat voineet ennakoida tuotteiden menekkiä ja osanneet palvella asiakkaita oikein. Lisäksi on pitänyt selvittää kilpailijoiden toimintatapoja. Muutamien on ollut tarpeen luoda yhteisiä menettelytapoja erilaisten yhteistyökumppaneiden kanssa.

5.2 Miksi yrittäjä on perustanut yrityksensä Suomeen?

Suomi houkuttelee nykyään virolaisia maahan runsaasti. Yhteensä heitä oli Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan vuoden 2013 lopussa 44 863 henkilöä (Tilastokeskus 2014) eli eniten kaikista maahanmuuttajaryhmistä. Kymmenen viimeisen vuoden aikana heitä on tullut maahan 5937 henkilöä (Tilastokeskus 2014). Aikaisemmin maahanmuuttajat olivat lähinnä rakennustyömiehiä, mutta nykyään virolaisia löytyy lähes kaikilta yhteiskunnan portailta. Erityisesti korkeasti koulutettuja ammattiryhmiä on maahanmuuttajien joukossa entistä enemmän. Yrityksiä on perustettu kuitenkin eniten rakennus-, siivous- ja kauneudenhoitoaloille. (Särkkä 2014)

Suomeen tuloon liittyvät syyt ovat haastateltujen Pohjanmaalla toimivien virolaisten maahanmuuttajayrittäjien mukaan seuraavanlaisia:

- mennyt naimisiin tai solminut avoliiton suomalaisen kanssa, (2 kpl)
- ajatellut, että yrittäjä pärjää täällä paremmin, kun on laajemmat markkinat kotimaahan verrattuna
- tullut ensin opiskelemaan Suomeen
- tullut ensin työntekijäksi Suomeen (2 kpl)
- tullut vanhempiansa mukana nuorena Suomeen.

Virolaisten yritysten määrä Suomessa on lisääntynyt 60 prosenttia kolmessa vuodessa. Yritysten lisäys on ollut nopeampaa kuin minkään muun maahanmuuttajaryhmän kohdalla. Verohallinnon otannan mukaan Suomessa toimi 2013 noin 3500 virolaista yritystä. Kaksi vuotta sitten vastaava luku oli noin 1600 yritystä. Kaupparekisterissä oli 2013 jopa 5900 virolaistaustaista yritystä, yli kaksinkertainen määrä neljän vuoden takaiseen verrattuna. Tässä määrässä on myös kaikki pöytälaatikkoyritykset. Tilastokeskuksen kirjaamat luvut ovat paljon pienemmät, noin 700 yritystä. (Kunnas 2013)

Tämän tutkimuksen mukaan virolaisia houkuttelee Suomeen ja Pohjanmaalle yrittäjiksi seuraavat seikat:

toive paremmista ansiomahdollisuuksista,

suuremmat markkinat,

mahdollisuus toimia aloilla, joilla Virossa ei ole kysyntää juuri lainkaan,

asiakkaiden ja sopimus Kumppaneiden luotettavuus ja rehellisyys,

harmaan talouden pieni osuus sekä perhesyyt.

Suomen korkeammat verot ja jossain määrin tiukempi byrokratia ei haastateltuja yrittäjiä tunnu häiritsevän. Veroja ollaan valmiita maksamaan asianmukaisesti, koska töitäkin näyttää olevan tarjolla riittävästi ja ansiomahdollisuudet ovat hyvät. Suomalaiset käytännöt ja byrokratiakin mielletään monesti järjestystä ylläpitäväksi ja korruptiota estäväksi sääntelyksi. Siihen kaikkeen ollaan valmiita sopeutumaan haastateltujen keskuudessa.

Yhä useampi virolainen on myös työssä Suomessa. Työhön tulevien suurimpana motiivina on rahan ansainta. Virossa palkat ovat tavattoman pieniä ja tämä ajaa virolaiset työnhakuun. Esimerkiksi yksinhuoltajien on usein mahdotonta tulla toimeen palkallaan Virossa. Suomeen tullaan myös hakemaan mahdollisuuksia edetä uralla. Virolaiset ovat sopeutujia. Monesti täällä töissä olevat elävät niukasti ja lähettävät rahaa Virossa oleville sukulaisilleen. (Suomen virolaiset 2013)

Eryteisesti pääkaupunkiseudulla on tullut esille myös virolaisen yrittäjyyden negatiivisia puolia. Virosta on tullut Suomeen rakennusalan yrittäjiä, jotka ovat perustaneet tänne yrityksen ja palkanneet Baltian alueelta työntekijöitä yritykseen. Yrityksen palvelut on hinnoiteltu hyvin edulliseksi. Työntekijöille maksettu palkka on usein ollut vain murto-osa suomalaisten rakennusmiesten palkoista. Kun nämä yritykset ovat toimineet tietyn ajan, ne on asetettu konkurssiin tai ne ovat häipyneet tietymättömiin. Jos työntekijät ovat siirtäneet kirjansa Suomeen, he ovat saaneet palkkansa Suomen palkkaturvasta. (Haavisto 2013)

Edellä mainitun kaltaisia yrittäjiä ei ollut yhtäkään Pohjanmaalla haastateltujen yrittäjien joukossa. Yhtä lukuun ottamatta kaikki yrittäjät näkivät myös tulevaisuutensa olevan Suomessa. Kaikki totesivat, että täällä kyllä pärjää yritystoiminnassa ahkeralla työllä. Eriävää kantaa edustaneella yrittäjälläkin oli rakennustoiminnan lisäksi Suomessa myös maatalouteen liittyvää yritystoimintaa. Suurin syy tulevaisuuden kaavailuihin hänellä oli Virossa oleva perhe, joka ei ollut halunnut muuttaa Suomeen.

Tilastotarkastelussa kävi ilmi, että osa muutama vuosi sitten Pohjanmaalle perustetuista yrityksistä oli jo lopettanut yritystoimintansa. Tässä joukossa oli useita naisia, joiden toimiala oli ollut lähinnä hyvinvointisektorin tai kaupan piirissä. Nämä olivat kouluttautuneet Suomessa muille aloille ja siirtyneet työntekijöiksi. Mukana oli myös pari rakennusalan yrittäjä, jotka olivat lopettaneet yritystoimintansa. Toinen näistä oli siirtynyt Suomessa pääkaupunkiseudulle, jotta he olisivat lähempänä Viroa. Toisen myöhemmästä toiminnasta ei ole tarkempaa tietoa. Kokonaisuutena voi kuitenkin todeta, että pääkaupunkiseudulla esiintynyttä virolaisten rakennusalan yrittäjien keinottelua ei ainakaan tämän tutkimuksen valossa ole esiintynyt tähän mennessä Pohjanmaalla.

Vertailun vuoksi voidaan todeta, että Elinkeinoelämän keskusliitto julkaisi vuonna 2012 kyselyn tulokset, jonka mukaan joka kymmenes pieni tai keskisuuri suomalainen pk-yritys uskoo melko todennäköisesti muuttavansa Viroon . Suomalaisyrittäjiä vetävät Viroon pääasiassa edullisemmat työvoimakustannukset, maantieteellinen sijainti ja Viron yritysveromalli. (Kunnas 2013; EK:n julkaisu 2012)

Lähteet

Ehdotus maahanmuuttopoliittiseksi ohjelmaksi (2006): Muistio 6.10.2006, 8 s.

Ekholm, Elina (toim.) (1999): Maahanmuuttajat yrittäjinä - kokemuksia maahanmuuttajien osuuskunnista. Helsinki: Helsingin yliopiston Vantaan täydennyskoulutuslaitoksen julkaisuja 21.

Elinkeinoelämän keskusliiton julkaisu, PK-yritykset ja Aluepalvelut (2012): Yrittäjyyden edellytykset ja kehitystrendit Virossa ja Suomessa. [Http://www.ek.fi](http://www.ek.fi), julkaisut. Luettu 11.10.2013.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998): Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino, Tampere, s. 268.

Haavisto, Kai (2013): Rakennusalan keinottelu Suomessa – Palkkaturvassa jo yli 8 000 virolaista. Uusi Suomi 2.11.2013.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara Paula (2008): Tutki ja kirjoita. Tammi, 464 s.

Hyrsky, Kimmo (1998): Taking the Bull by the Horns: The Current Status, Challenges and Future Prospects of Ethnic and Immigrant Entrepreneurship in Finland. Master Thesis in Entrepreneurship, University of Jyväskylä, School of Business and Economics, s. 45-61.

Hyrsky, Kimmo & Ali, Ahmed Abdullahi (1996): "The Rocky Road of Immigrant and Ethnic Business in Finland". Conference Proceedings of the 2nd Irish Entrepreneurship Research Conference ERNI at Ulster Business School Belfast, November 8th 1996.

Härklin, Natalia (2009): Katsaus maahanmuuttajayrittäjyyteen Suomessa. Masuuni-projektin seminaari 28.5.2009 Helsingissä.

Joronen, Tuula (2005): Maahanmuuttajat yrittäjinä. Teoksessa: Hannikainen, Matti (toim.): Työväestön rajat. Työväen historian ja perinteen seura 2005, Väki voimakas 18. Gummerrus Kirjapaino Oy. Helsinki, s. 162-187.

Joronen, Tuula & Ali, Ahmed Abdullahi (2000): Maahanmuuttajien yritystoiminta Suomessa 1990-luvulla. Teoksessa: Trux, Marja-Liisa (toim.): Aukeavat ovet – kulttuurien moninaisuus Suomen elinkeinoelämässä. WSOY. Sitra. Helsinki, s. 203-260.

Jumpponen, Jari, Ikävalko, Markku & Karandassov, Boris (2009): Venäläisvetoinen yrittäjyys Suomessa. Lappeenranta University of Technology. Northern Dimension Research Centre. Publication 55. s. 1-26.

Kunnas, Kaja (2013): Suomi vetää virolaisyrittäjiä – yritysten määrä kasvanut nopeasti. Helsingin Sanomat, 11.8.2013,

Kunnas, Kaja (2013): Yritykset karkaavat Viroon. Helsingin Sanomat 12.5.2013. Viitattu 13.12.2013. [Http://www.hs.fi/talous/a1368242750540](http://www.hs.fi/talous/a1368242750540).

Koskinen, Ilpo, Alasuutari, Pertti & Peltonen, Tuomo (2005): Laadulliset menetelmät kauppatieteissä. Vastapaino, Jyväskylä, s. 154-167.

Laki kotouttamistoiminnasta 493/1999

Lith, Pekka (2006a): Maahanmuuttajilla on yritystä. Tieto & Trendit 4/2006, 34–39.

Lith, Pekka (2006b): Raportti ulkomaalaistaustaisten yritysten määrästä, toimialasta ja yrittäjien kansallisesta taustasta. Helsinki: Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith. 2006b.

Lähdesmäki, Merja & Savela, Terttu (2006): Tutkimus maahanmuuttajien yrittäjyyškoulutuksen vaikuttavuudesta. Case Pro Maahanmuuttajayrittäjäkoulutus; Web Reports No. 19: Siirtolaisuusinstituutti; Oulun ammattikorkeakoulu , 66 s.

Melin, Kirsti (2001): Yrittäjyysintentiot ja niiden taustatekijät Virossa ja Suomessa – Vertailukohteina eräissä ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevat nuoret kummassakin maassa. Acta Wasaensia. No 93. Liiketaloustiede 37. Johtaminen ja organisaatiot. Universitas Wasaensis, s. 86-89.

Melin, Kirsti & Melin, Kristian (2012): Yrittäjyys maahanmuuttajien integroitumisen keinona Pohjanmaalla. Aalto-yliopiston julkaisusarja, Crossover 24/2012, s. 44-52.

Patentti- ja rekisterihallitus, kaupparekisteri, kansallisuuspoiminta 2011.

Perhoniemi, Riku & Jasinskaja-Lahti, Inga (2006): Maahanmuuttajien kotoutuminen pääkaupunkiseudulla. Seurantatutkimus vuosilta 1997-2004. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 2/2006.

Scapens, Robert W. (1990): Researching management accounting practice: The role of case study methods. British Accounting Review. 22. s. 259–281.

Suomen virolaiset (2013): "Ei tänne tulla tukien takia." Helsingin Uutiset 10.9.2013.

Syrjäläinen, Eija (1994): Etnografinen opetuksen tutkimus: kouluetnografia. Teoksessa Ahonen, Sirkka, Saari, Seppo, Syrjälä, Leena & Syrjäläinen, Eija, Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Kirjayhtymä Oy, Helsinki, s. 68–113.

Särkkä, Heini (2014): Yhä useampi virolainen käy töissä Suomessa. Keski-suomalainen 5.1.2014.

Tilastokeskus (2009): Työssäkäyntitilasto 2009, http://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_tyoelama.html. Luettu 23.9.2013.

Tilastokeskus (2012): Väestötilasto 2012, http://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#ulkomaidenkansalaiset. Luettu 23.2.14.

Tilastokeskus (2013): Yritykset 2013, <http://www.tilastokeskus.fi/til/yri.html>. Luettu 23.2.2014.

Tilastokeskus (2014): Ennakkotieto 2014 http://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_yritykset.html. Luettu 2.3.2014.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2002): Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi, Tammi, Helsinki, s. 105–116.

Verohallinto (2011): <http://www.ytj.fi/> Luettu 2.3.2014.

Väänänen, Ari, Toivanen, Minna, Aalto, Anna-Mari, Bergbom, Barbara, Härkääpää, Kristiina, Koponen, Päivikki, Koskinen, Seppo, Kuusio, Hannamaria, Lindström, Kari, Malin, Maili, Mertaniemi, Ritva, Tiitinen, Eveliina, Vuorenmaa, Maritta & Wahlbeck, Kristian (2009): Maahanmuut-

tajien integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan elämän eri osa-alueilla – Esiselvitysraportti. Työterveyslaitos, Kuntoutussäätiö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Sektoritutkimuksen neuvottelukunta: Osaaminen, työ ja hyvinvointi 9/2009, 128 s.

Wahlbeck, Östen (2005): Turkkilaiset maahanmuuttajat yrittäjinä Suomessa. Paikallinen ja transnationaali sosiaalinen pääoma. Janus Vol. 13 (1).

Yrittäjyyssalan koulutustoimikunta (2005): Selvitys yrittäjien koulutustaustasta Suomessa. Suomen Yrittäjät ja Opetushallitus.

Liite 1**Haastatteluaineiston luokittelu:****1.Yrittäjyyteen liittyvät tekijät:****Maahanmuuttajan yritysaktiivisuuden tausta**

1. Ryhdyin yrittäjäksi, koska halusin itse päättää asioista, 5 lausumaa
2. Olin yrittäjänä tai avustamassa yrittäjää jo omassa maassani, 4 lausumaa
3. Oli business-taitoja ennestään, 6 lausumaa
4. Alan valintaan vaikutti ammattitaito ja markkinat, 7 lausumaa
5. Osallistuminen yrittäjyyskoulutukseen Suomessa, 6 lausumaa
6. Oli työntekijänä Suomessa ennen ryhtymistään yrittäjäksi, 7 lausumaa
7. Ensimmäinen yrityksesi Suomessa, 3 lausumaa

Kokemukset yrittäjyydestä

1. Parasta ja tärkeintä yrittäjyydessä on ollut rahan ansainta, 3 lausumaa
2. Vaikeinta yrittäjyydessä on ollut asiakkaiden saanti, 2 lausumaa
3. Helppointa yrittäjyydessä on ollut: se, että neuvoja on ollut tarjolla, 3 lausumaa
4. Yritystoiminta on onnistunut hyvin, 5 lausumaa
5. Omalla rahoituksella on ollut keskeinen merkitys yritystoiminnassa, 4 lausumaa
6. Yrityskontaktien puutteella ei ole ollut merkitystä, 5 lausumaa
7. Viranomaisten tuen puute ei ole ollut ongelma, 6 lausumaa

Toimintatavat yrittäjänä

1. Asiakkaat suomalaisia ja maahanmuuttajia, 7 lausumaa
2. Haluaa kasvattaa yrityskokoa, 6 lausumaa
3. Näkee yrityksen tulevaisuuden positiivisena, 5 lausumaa
4. Kilpailijat ovat suomalaisia ja maahanmuuttajia, 6 lausumaa

Verkostoituminen

1. Verkostojen laatu erilainen, 7 lausumaa
2. Verkostot ovat Suomessa olevia , 4 lausumaa
3. Verkoston jäsenten erilainen rooli, 7 lausumaa

Yrityspalveluiden rooli integroitumisprosessissa

1. Yrityksen oma rahoitus, 4 lausumaa
2. Hyöty yrittäjyyskoulutuksesta, 3 lausumaa
3. Apu yritystä perustettaessa, 7 lausumaa
4. Eniten apua antaneet viranomaiset tai neuvontapisteet , 7 lausumaa
5. Neuvontapisteet tai viranomaiset, joilta ei ole saatu apua, 2 lausumaa

2. Integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan:

Sosiaalinen taso

1. Yritystoiminta myötävaikuttanut Suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutumiseen, 5 lausumaa
2. Yritysympäristön vieraus ei vaikeuttanut toimintaa merkittävästi, 6 lausumaa
3. Diskriminointia (syrjintä, rasistiset hyökkäykset) ei ole koettu, x lausumaa
4. Luottamuksen puutetta ei ole koettu, 4 lausumaa
5. Suomalaisia/maahanmuuttajia työntekijöinä, 4 lausumaa
6. Yhteydet entiseen kotimaahan, 4 lausumaa
7. Verkostoihin kuuluu hyvin erilaisia jäseniä, 7 lausumaa

Tiedollinen taso

1. Kielen osaaminen yrittäjäksi ryhdyttyäessä, 7 lausumaa
2. Puutteellinen kielitaito ei ole ollut ongelma, 6 lausumaa
3. Saatiin starttirahaa, 4 lausumaa

Toiminnallinen taso

1. Tavarat tilataan Suomesta , 5 lausumaa
2. Sopeutuminen suomalaisiin käytäntöihin, 7 lausumaa
3. Perheen/suvun apu yritystoiminnassa, 6 lausumaa
4. Työskentelyaika vuorokaudessa ja viikossa, 7 lausumaa
5. Verkotot ovat syntyneet omasta aloitteesta, 5 lausumaa
6. Verkostoituneet yrittäjät ovat menestyneet hyvin, 7 lausumaa
7. Integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan hyvin, 6 lausumaa